

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Transparantiebenchmark 2019

De Kristal 2019

In samenwerking met NBA

Transparantiebenchmark 2019

De Kristal 2019

In samenwerking met NBA

Inhoud

1	De Transparantieladder	4	5.3	EU Richtlijn 2014-95	30
2	Voorwoord	14	5.4	Taskforce Climate-related Financial Disclosures	31
3	Achtergrond	16	6	Sectorvergelijking	32
3.1	Criteria	16	6.1	Banken & Verzekeraars	34
3.2	De deelnemende organisaties	18	6.2	Bouw & Maritiem	35
3.3	Nederlandse organisaties met een internationaal groepsverslag	18	6.3	Consumentenproducten	36
3.4	Afbakening	20	6.4	Dienstverlening	37
3.5	Methode	20	6.5	Energie, Olie & Gas	38
3.6	Onafhankelijke beoordeling	21	6.6	Handelsmaatschappij	39
4	De koplopers van dit jaar	22	6.7	Industriële goederen	40
4.1	Jurythema	22	6.8	Media	41
4.2	Trends en vooruitzichten	22	6.9	Pharma	42
4.3	De uitreiking	24	6.10	Retail	43
4.4	Eervolle vermeldingen	24	6.11	Technologie	44
4.4.1	Internationaal: Coca-Cola	24	6.12	Transport	45
4.4.2	De best scorende nieuwkomer: Havenbedrijf Amsterdam	24	6.13	UMC's en universiteiten	46
4.4.3	Innovatief jaarverslag: ABN AMRO Group	24	6.14	Vastgoed	47
4.5	De Kristalprijs, de hoofdprijs van de Transparantie- benchmark	24	6.15	Voedsel & Dranken	48
4.5.1	ABN AMRO Group	25	6.16	Nul scorende organisaties	49
4.5.2	Alliander	25	7	Resultaten per criterium	50
4.5.3	NS	25	7.1	De externe omgeving: kansen en risico's	50
4.5.4	Winnaar Kristalprijs 2019	26	7.2	Rol raad van bestuur	52
5	Trends in reporting	27	7.3	Ketenbeheer	53
5.1	Sustainable Development Goals	27	7.4	Ter afsluiting	53
5.2	OESO-richtlijnen voor internationale organisaties	29	8	Bijlagen	54
			8.1	Panel van Deskundigen en Jury	54
			8.2	Nieuwkomers	55
			8.3	Organisaties met een nulscore	56

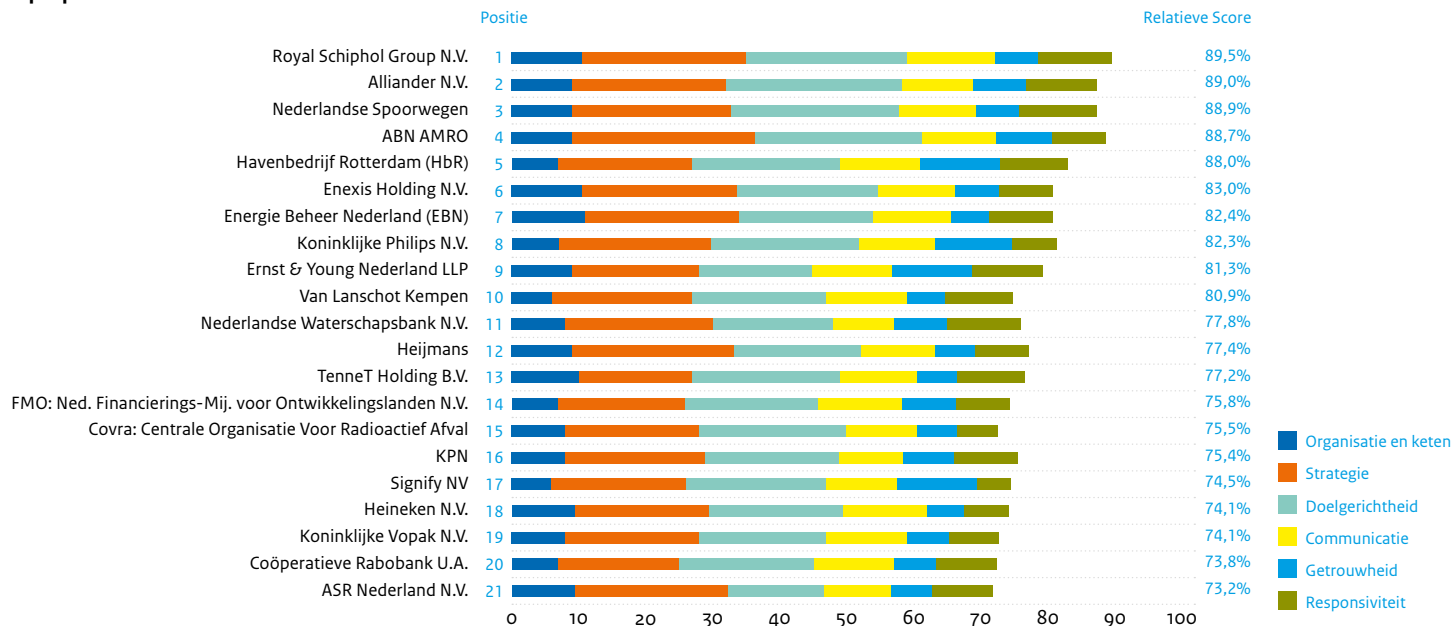
1 De Transparantieladder

De Transparantieladder geeft een overzicht van de totaalscores van organisaties, inclusief de sub scores op de zes verschillende categorieën. De organisaties die deel uitmaken van de Transparantiebenchmark zijn gerangschikt in verschillende groepen, te weten de kopgroep, de achtervolgers, het peloton, de achterblijvers en de nulcores.

Categorie transparantieladder 2019	Plaatsen
Kopgroep	001 - 021
Achtervolgers	022 - 070
Peloton	071 - 131
Achterblijvers	132 - 240
Bezemwagen	241 - 487

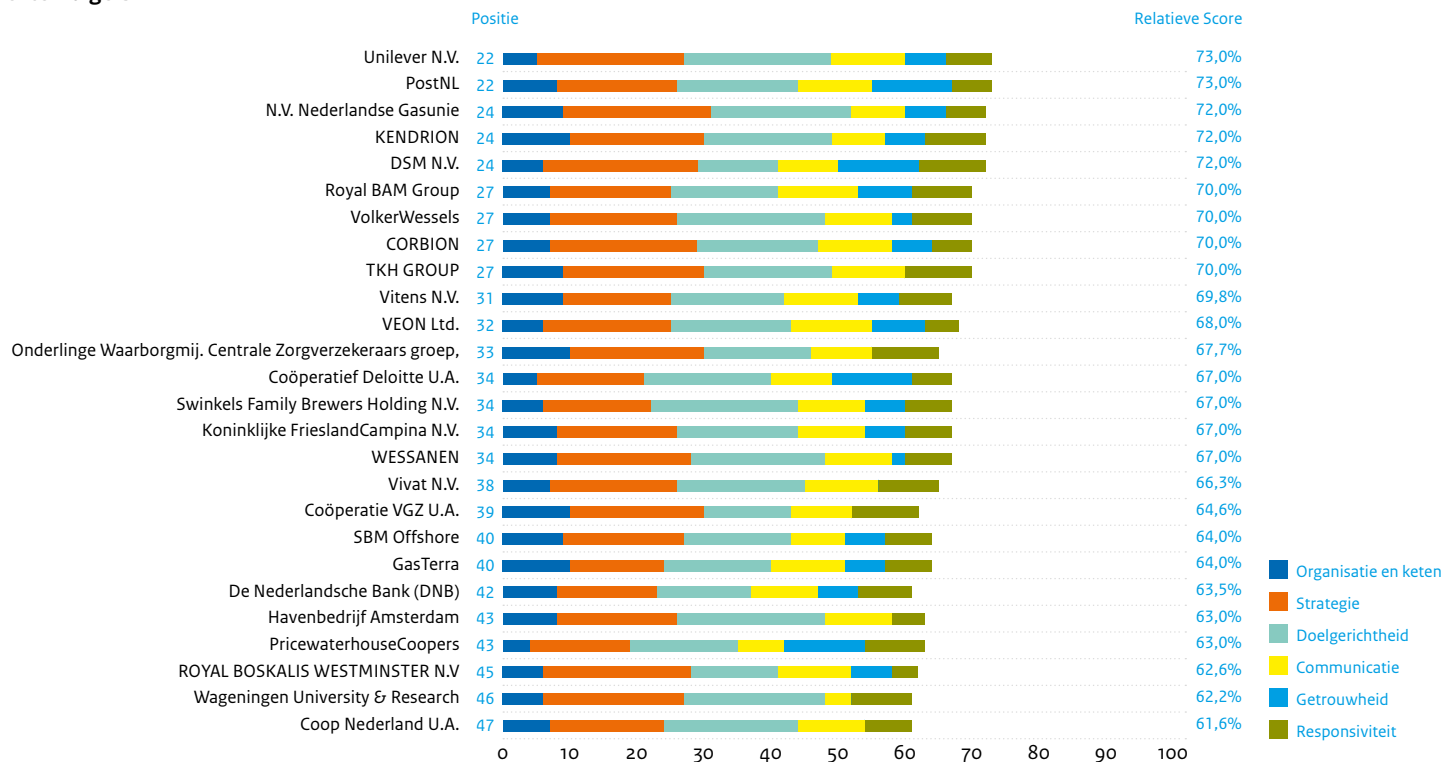
Transparantieladder categorieën in de grafiek	Criteria	Max punten
Organisatie en keten	1 – 4	10
Strategie, Management & Governance	5 – 11	27
Doelgerichtheid en resultaten	12 – 13	28
Communicatie	14 – 16	12
Getrouwheid	17	12
Responsiviteit	18 – 20	11

De koplopers

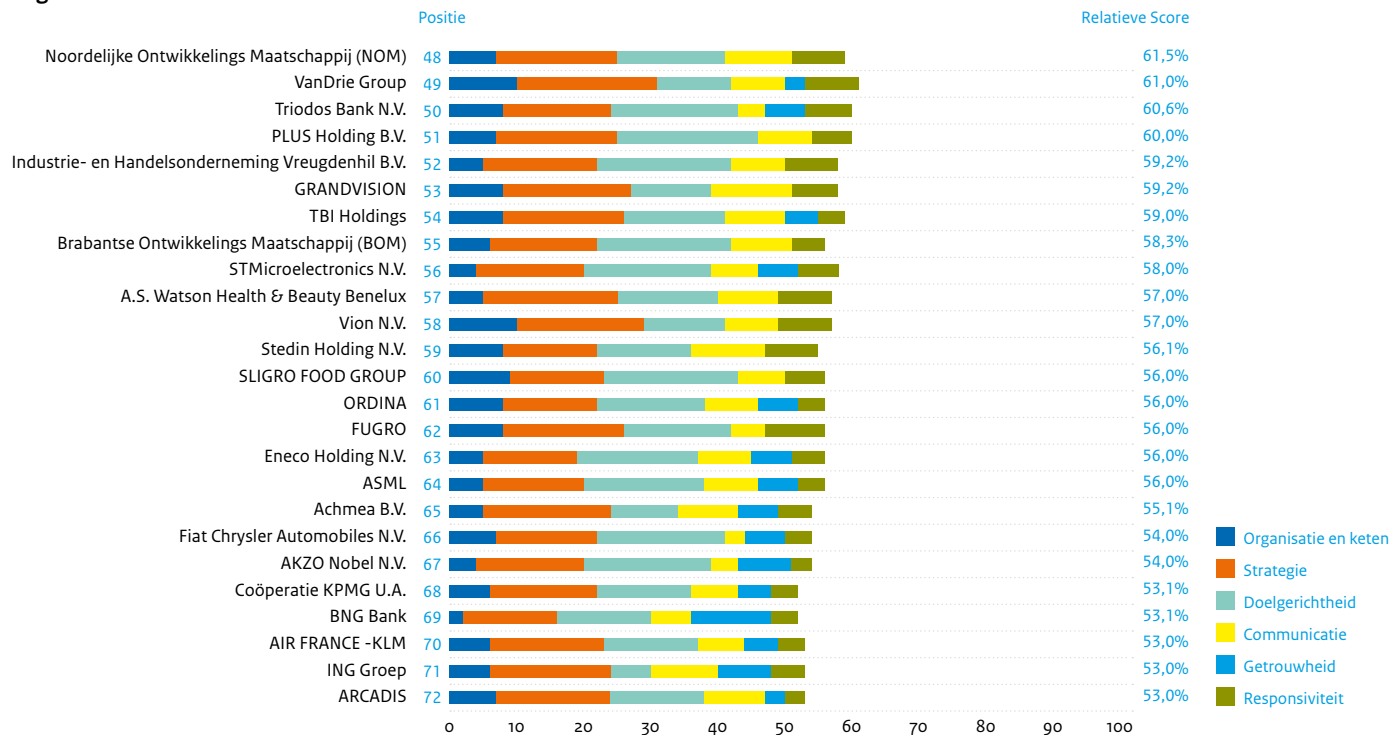

Bepaalde criteria kunnen als niet van toepassing erkend worden mits er een geldige reden aangeleverd wordt. De uiteindelijke score kan daardoor een relatieve score zijn, waarop de ranglijst is gebaseerd. De scores getoond per onderdeel zijn daarentegen de absoluut behaalde punten.

De achtervolgers

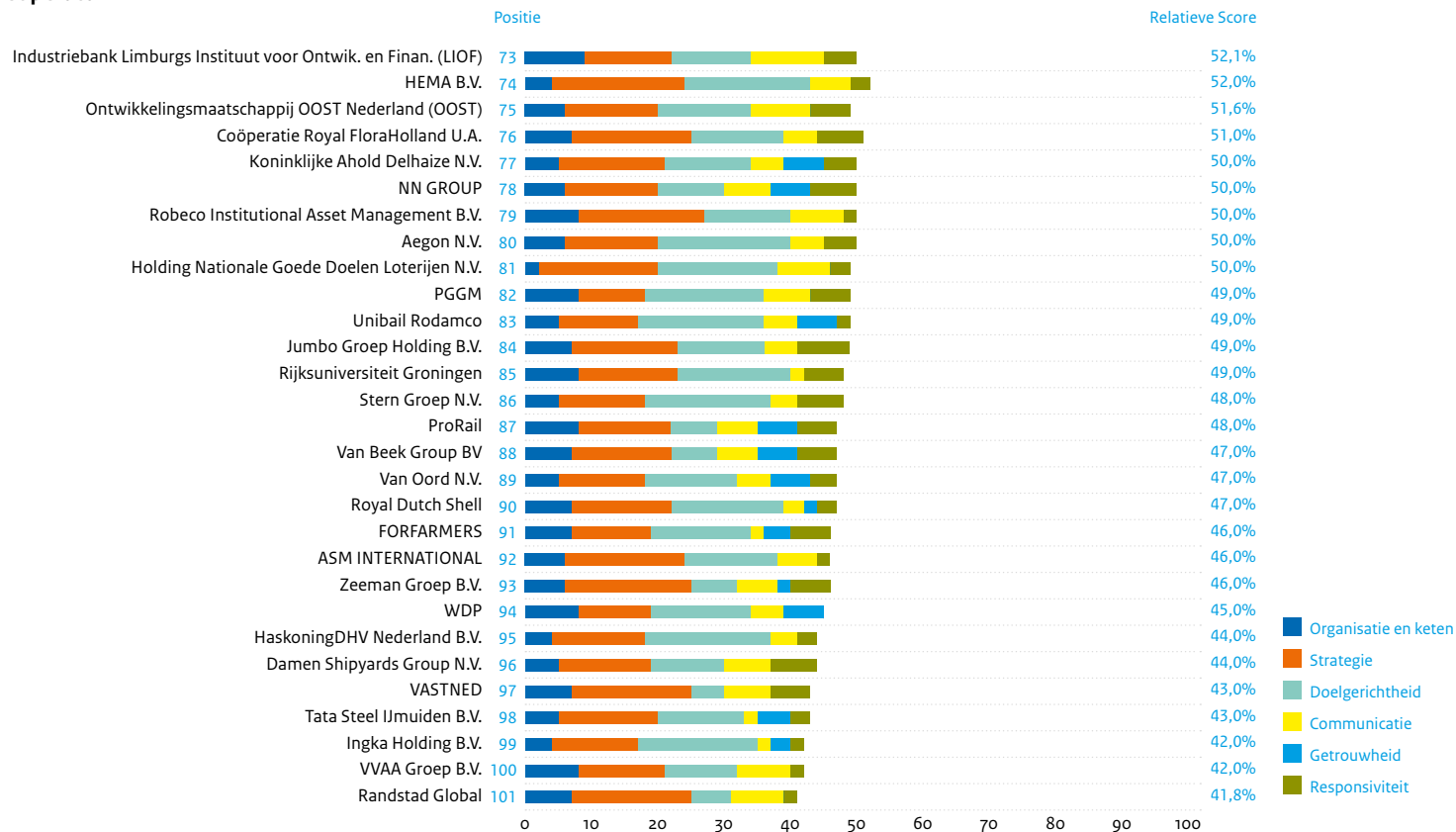

De achtervolgers

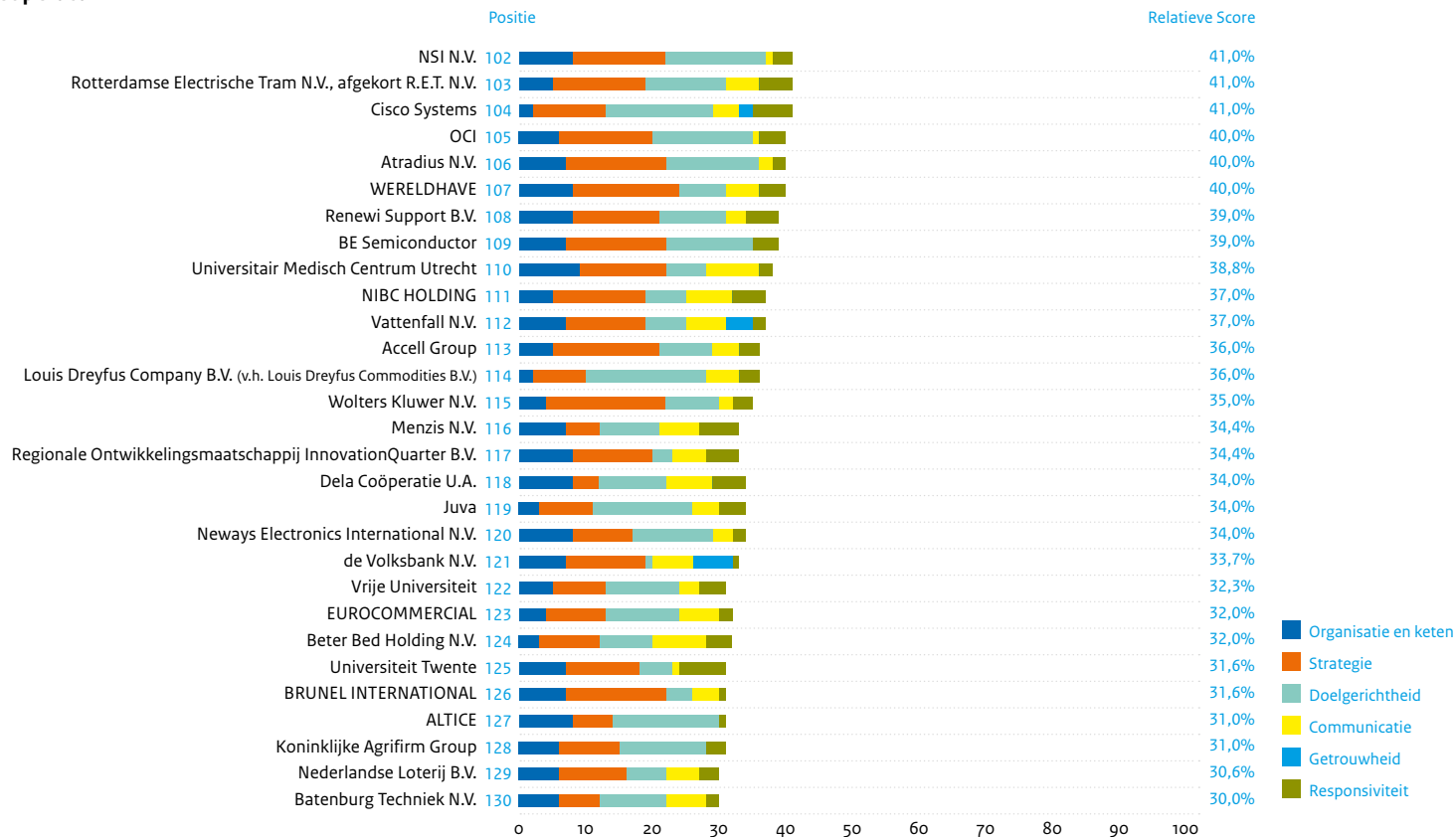

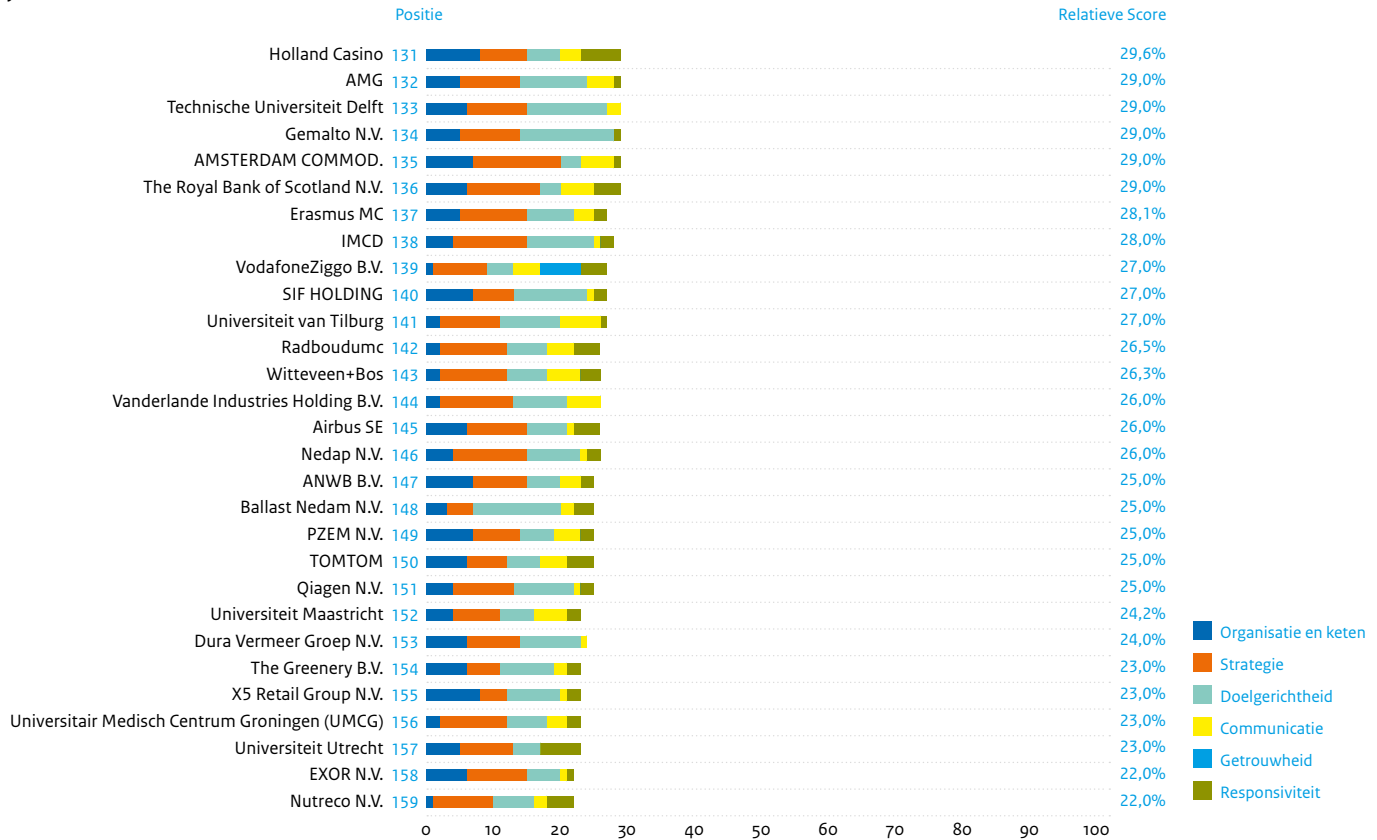
Het peloton

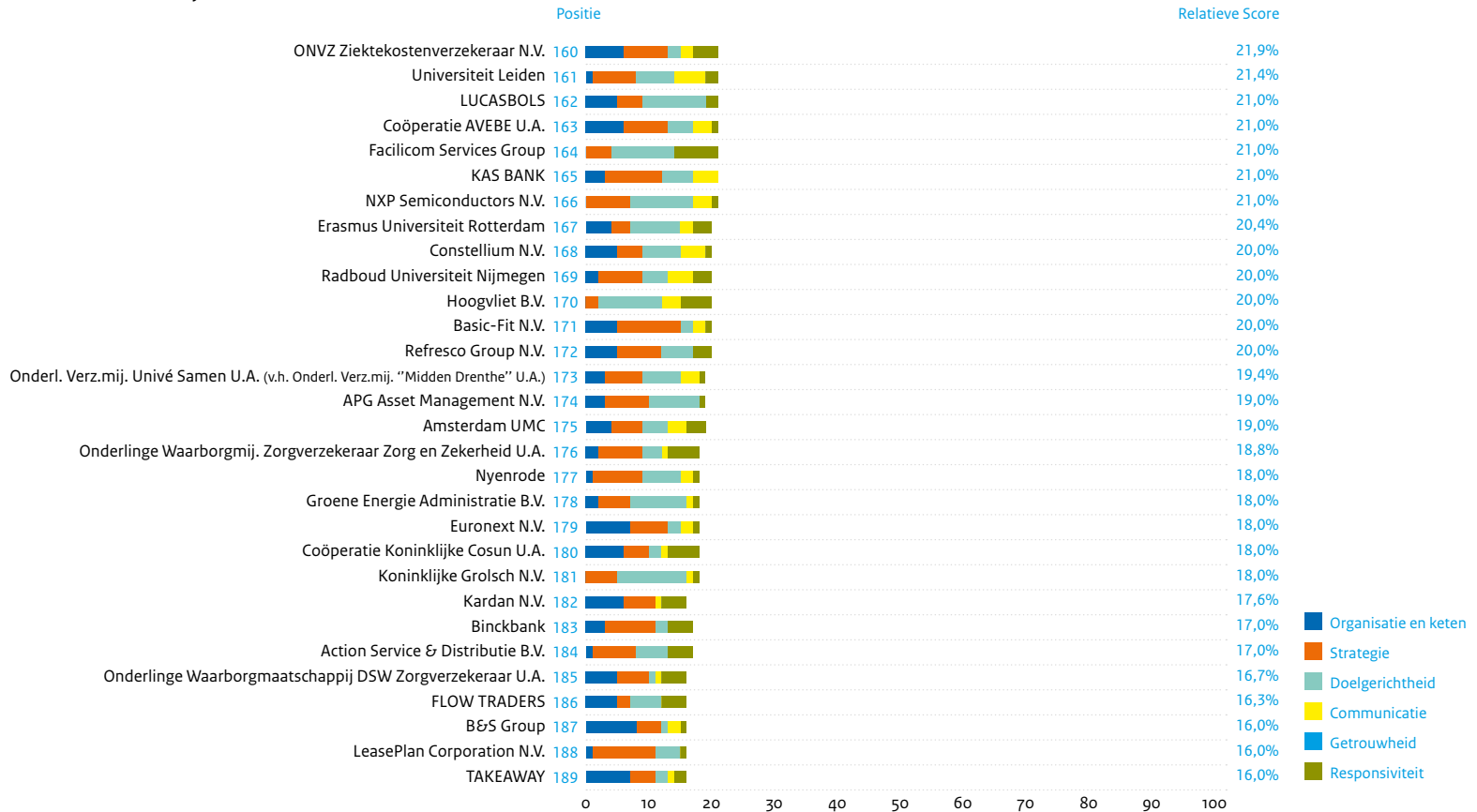
Het peloton

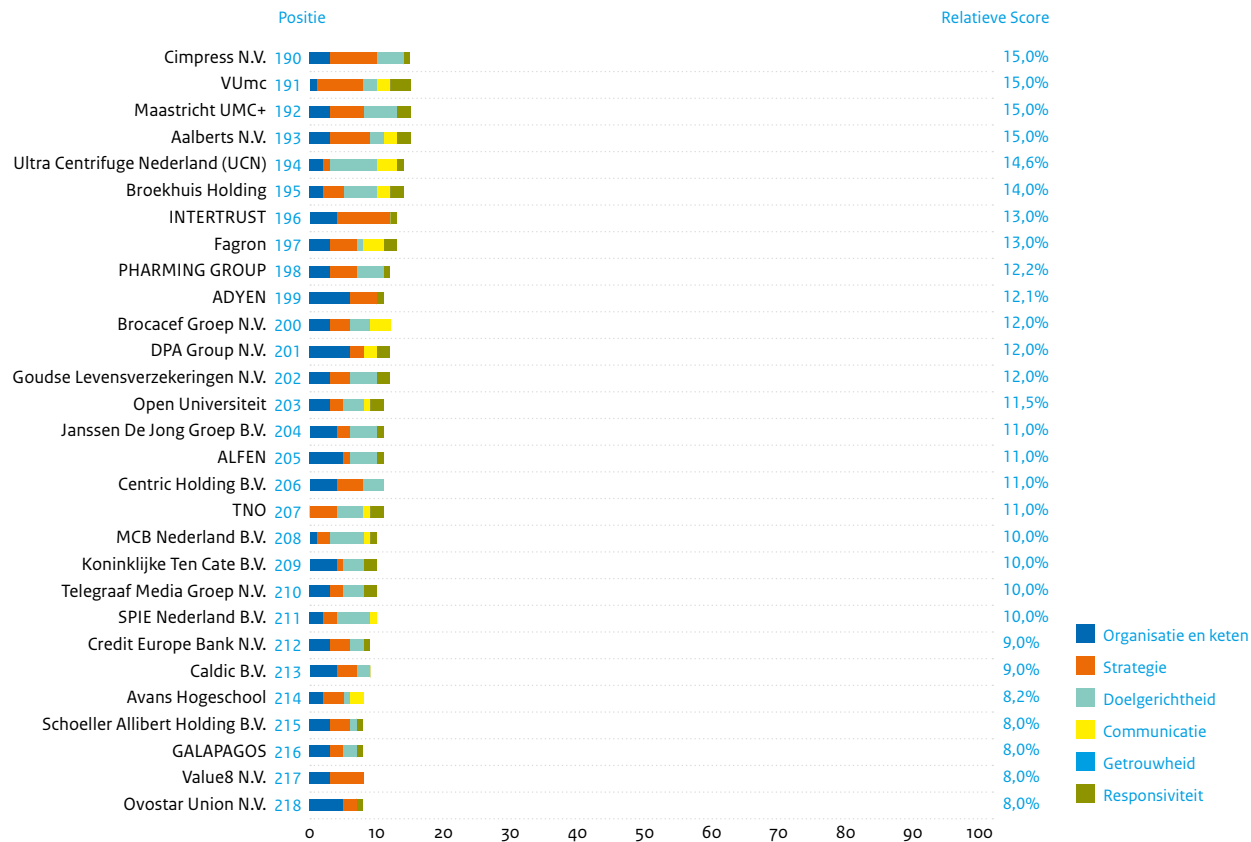
De achterblijvers

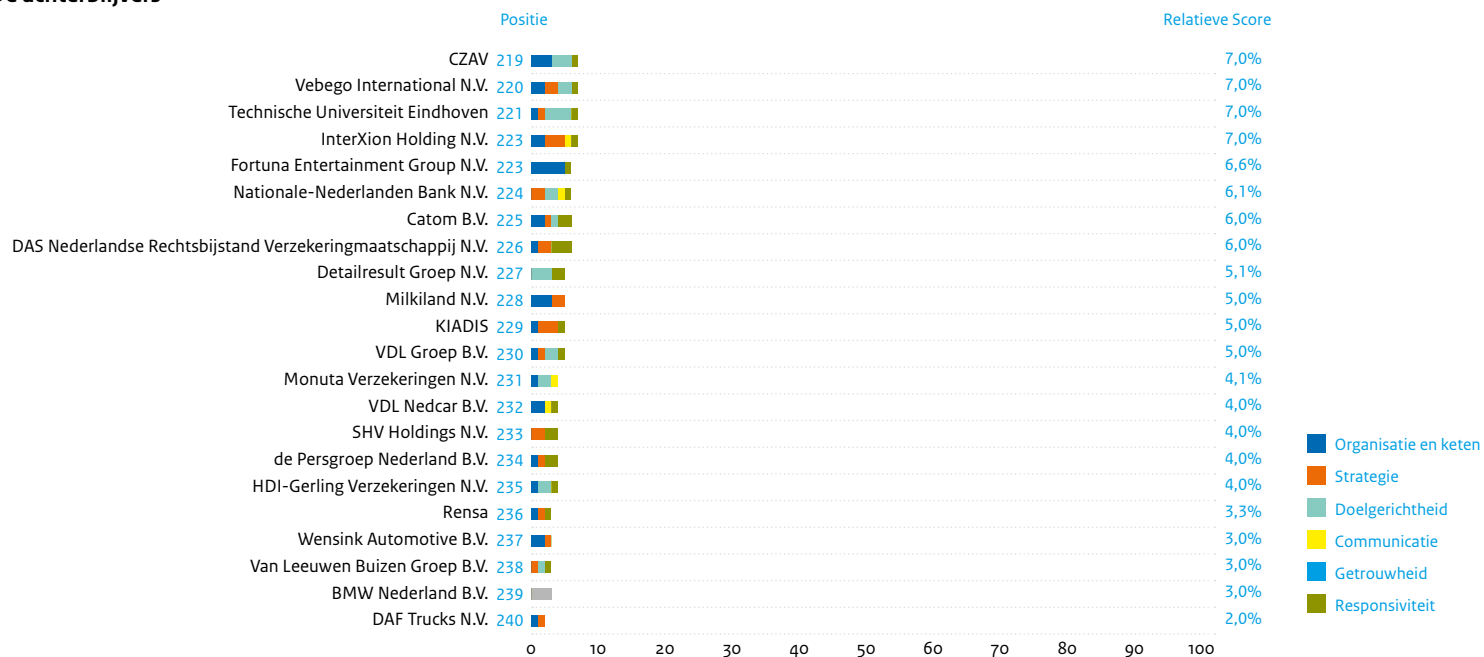
De achterblijvers

De achterblijvers

De achterblijvers

2 Voorwoord

“Een oproep tot convergentie”

Voor u liggen de resultaten van de Transparantiebenchmark 2019, over het verslagjaar 2018. De Transparantiebenchmark geeft inzicht in de mate van transparantie in maatschappelijke verslaggeving bij de circa 500 grootste organisaties van Nederland. De Kristal is de prijs voor de meest transparante verslaggeving, die is opgezet door het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) in samenwerking met de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA). De Kristalprijs beoogt de belangrijkste prijs te zijn voor maatschappelijke verslaggeving in Nederland. Voor een goed begrip is het van belang te benadrukken dat de transparantie in verslaggeving wordt gemeten; er wordt geen inhoudelijk oordeel geveld over de concrete activiteiten of resultaten op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Vorig jaar is besloten de Transparantiebenchmark elke twee jaar te organiseren en niet meer elk jaar. In 2018 is daarom voor het eerst de Kristalprijs in de vorm van een juryprijs uitgekeerd; dat gebeurt in 2020 weer. Deze vijftiende jaargang van de Transparantiebenchmark is overigens lastig vergelijkbaar met de vorige jaargangen. De criteria zijn geactualiseerd wat ook heeft geleid tot een ingrijpende aanpassing van de opzet. De scoretabel is aangepast. De nieuwe geactualiseerde criteria zijn uitdagend voor deelnemende organisaties, dit betreft inhoud, beleving, prestatie en de transparantie hierover. Connectiviteit met de actualiteit is van blijvend belang voor het beoordelen van de kwaliteit van de transparantie.

De Kristalprijs 2019 wordt uitgereikt aan de organisatie waarvan het maatschappelijke jaarverslag als hoogste op de ranglijst van de Transparantiebenchmark 2019 is geëindigd. Naast deze hoofdprijs zijn er dit jaar drie eervolle vermeldingen: een voor de hoogst scorende nieuwkomer, een voor een specifieke innovatie op het gebied van verslaggeving, en een voor een Nederlandse organisatie met een internationaal groepsverslag.

Maatschappelijke verslaggeving is inmiddels een onmisbare schakel geworden in de besluitvormingsprocessen voor aandeelhouders, investeerders, beleggers, ratingbureaus, belangengroeperingen en tal van andere stakeholders. Duurzaamheidsaspecten en de maatschappelijke impact van organisaties zijn steeds meer financieel relevant en zijn daarmee direct, of tenminste indirect, van invloed op de continuïteit van bedrijfs- en verdienmodellen. Het onderscheid tussen financiële en niet-financiële informatie begint te vervagen. Niet-financiële informatie is daarmee eigenlijk pre-financieel. Voor betere besluitvorming is steeds meer behoefte aan connectiviteit of integratie van niet-financiële en financiële informatie.

Het is nog wel een uitdaging voor organisaties om een goed inzicht te verkrijgen en te verschaffen door de veelheid van data en een toenemend aantal criteria in een geïntegreerde context met financiële criteria. Die data dienen steeds meer in hun holistische context te worden beschouwd, bijvoorbeeld in een geïntegreerd verslag. Doel is om inzicht te verschaffen over beleid, beleving en prestaties in de context van langetermijnwaardcreatie in brede zin. Langetermijnwaardcreatie is immers via de Code Corporate Governance vervat in wetgeving voor beursfondsen. Over langetermijnwaardcreatie dient ook verantwoording te worden

afgelegd. Wij zien dat organisaties die verantwoordelijkheid proberen te concretiseren aan de hand van de klimaatdoelen (akkoord Parijs), de Sustainable Development Goals van de VN, de OESO-Richtlijnen en de EU-Richtlijn Niet-Financiële Informatie. Dit gebeurt in het bestuursverslag, maar ook in duurzaamheidsverslagen en geïntegreerde rapportages. De invloed van regelgeving is evident.

Een uitdaging voor niet-financiële informatie als zodanig is de veelheid van raamwerken en standaarden met steeds weer nieuwe initiatieven. De luide roep om convergentie houdt aan, zowel bij opstellers als gebruikers; ook bij de deelnemende organisaties van de Transparantiebenchmark. Belangengroeperingen doen al concrete voorstellen voor een eenduidiger stelsel, zoals Eumedion. Ook zien wij initiatieven in Europa, waaronder het EFRAG Corporate Reporting Lab, dat zich richt op 'best practices', bijvoorbeeld bij het toepassen van de aanbevelingen van de Taskforce for Climate-related Financial Disclosures (TCFD). De NBA ondersteunt ook het internationale initiatief van de Corporate Reporting Dialogue. Vanuit een behoefte in de markt werken de belangrijkste standard-setters hierin samen om convergentie te stimuleren voor doel, reikwijdte en inhoud van verslaggevingsstelsels.

Tenslotte ziet de NBA dat er een groeiende behoefte is aan assurance bij niet-financiële informatie door stakeholders. Het belang van niet-financiële indicatoren in besluitvormingsprocessen groeit bij zowel beleggers en financiële instellingen en daarmee groeit ook de behoefte aan het vaststellen of die informatie relevant en betrouwbaar en compleet is in de context waarin de verantwoording wordt gedaan. Vanuit de accountantssector is er voortdurend aandacht voor de controleerbaarheid van verslaggevingsregels en/of interpretaties.

Accountants dragen daarin een belangrijke maatschappelijke verantwoordelijkheid en willen daardoor de relevantie van verslaggeving en daarmee de kwaliteit van transparantie bevorderen.

De hier vermelde actuele observaties waren ook onderwerp van discussie tijdens het Kristalontbijt voor CFO's dat eerder in 2019 door de NBA is georganiseerd.

De Transparantiebenchmark is een geschikt medium om de ontwikkelingen in de praktijk van verslaggeving en assurance waar te nemen en te duiden voor het creëren van draagvlak voor intensievere samenwerking van alle stakeholders. De actualisering en de nieuwe opzet van de Transparantiebenchmark draagt daaraan bij. Ook in de nieuwe opzet gaat het om meer dan alleen het vaststellen van individuele scores van de organisaties. Trends in algemene zin en in diverse sectoren zijn van groot belang voor de geschetste context en zijn daarom tevens opgenomen in deze publicatie zie pag.27.

Met deze publicatie over het verslagjaar 2018 heeft de Transparantiebenchmark weer een bijdrage geleverd aan de dialoog met alle relevante stakeholders over de ontwikkelingen op het gebied van verslaggeving, transparantie, maatschappelijk verantwoord ondernemen en langetermijnwaardcreatie. Met de rol van de NBA bij de Kristalprijs geeft het accountantsberoep een invulling aan het publieke belang dat accountants dienen.

Marco van der Vegte RA
Voorzitter Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants

3 Achtergrond

Het doel van de Transparantiebenchmark is het geven van een beoordeling van de inhoud en kwaliteit van externe verslaggeving ten aanzien van maatschappelijke aspecten van ondernemen. Hiertoe wordt de publiek beschikbare verantwoordingsinformatie van de grootste in Nederland actieve organisaties beoordeeld op 20 criteria die betrekking hebben op maatschappelijk relevante aspecten van organisaties en hun bedrijfsvoering. De Transparantiebenchmark geeft nadrukkelijk geen oordeel over de maatschappelijke prestaties. Een hoge score op de Transparantiebenchmark betekent dus niet dat een organisatie niet (meer) te maken heeft met maatschappelijke problemen, dilemma's en controverses. De score op de benchmark gaat over de mate van transparantie daarover en de dialoog met de samenleving naar aanleiding daarvan. Deze dialoog kan vervolgens leiden tot aanpassing van het beleid van een organisatie.

De Kristal is de prijs voor de beste MVO-verslaggeving die het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat samen met de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) in 2010 heeft opgezet. De Kristal beoogt de belangrijkste prijs te zijn voor MVO-verslaggeving en wordt uitgereikt aan de organisatie waarvan het maatschappelijke jaarverslag als hoogste op de ranglijst van de Transparantiebenchmark is geëindigd. De Jury, bestaande uit mevrouw drs. Monika Milz, MBA (voorzitter), mevrouw drs. Petri H.M. Hofste RA en de heer prof. dr. Martin Hoogendoorn RA, heeft uit de top 4 de winnaar gekozen.

3.1 Criteria

De criteria zijn in lijn met internationale richtlijnen en ontwikkelingen, zoals van het Global Reporting Initiative (GRI), de International Integrated Reporting Council (IIRC), de OESO-richtlijnen voor Multinationale Organisaties en de EU Richtlijn bekendmaking niet-financiële informatie en diversiteit. De criteria zijn onderverdeeld in een inhoudsgericht normenkader (verdeeld over drie categorieën) en kwaliteitsgericht normenkader (verdeeld over drie categorieën). In totaal kunnen 100 punten behaald worden: 65 punten voor het inhoudsgericht normenkader en 35 punten voor het kwaliteitsgericht normenkader.

Ten opzichte van de vorige Transparantiebenchmark zijn de nodige veranderingen doorgevoerd. Zo is de puntenverdeling in omvang gehalveerd en zijn er relatief meer punten te verdienen op het inhoudsgerichte normenkader. Ondanks dat veel van dezelfde onderwerpen uit 2017 wederom aangehaald worden, zijn de criteria aangepast en aangescherpt. Er ligt meer nadruk op hoé bedrijven beschrijven aan bepaalde criteria te voldoen in plaats van of ze aan de criteria voldoen. Daarnaast zijn er ook criteria toegevoegd rondom het creëren en meten van impact.

Belangrijke wijziging is tevens dat er sectorspecifieke criteria zijn toegevoegd en bij enkele (sub)criteria kan er gebruik worden gemaakt van de 'niet van toepassing' optie. Hierdoor is er dan ook sprake van een relatieve score methodiek.

Inhoudsgericht normenkader				65 punten	
Organisatie en Keten	10	Strategie, management & governance	27	Doelgerichtheid & resultaten	28
Bedrijfsmodel en keten	2	Strategie en visie	4	Beleid en doelstellingen	11
Omgeving	2	Waarde creatie	5	Resultaten	12
Kansen & Risico's	6	Materialiteit	6	Sectorspecifieke criteria	5
		Ketenbeheer	7		
		Governance en Remuneratie	5		

Kwaliteitsgericht normenkader				35 punten	
Communicatie	12	Getrouwheid	12	Responsiviteit	11
Verslaggevings-principes	4	Getrouwheid	2	Stakeholder betrokkenheid	5
Duidelijkheid	3			Voortschrijdend inzicht	4
Samenhang	5			Vergelijkbaarheid	2

3.2 De deelnemende organisaties

De Transparantiebenchmark is in eerste instantie gericht op het grootbedrijf in Nederland. Bij het samenstellen van de onderzoeksgroep wordt naar verschillende criteria gekeken, zoals omzetcijfers en het aantal werknemers. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de meest recente informatie vanuit company.info.

Het totaal aantal organisaties in de initiële onderzoeksgroep bedraagt 487 organisaties.

De onderzoeksgroep is opgebouwd aan de hand van de volgende te onderscheiden categorieën:

- I. Organisaties welke dienen te voldoen aan de Corporate Governance Code: beursgenoteerde organisaties.
- II. Organisaties welke dienen te voldoen aan het besluit niet-financiële informatie: grote organisaties van openbaar belang (OOB).
- III. Staatsdeelnemingen.
- IV. Organisaties die vrijwillig deelnemen: universiteiten en universitair medische centra, overige organisaties.
- V. Organisaties met Nederlandse bedrijfsactiviteiten met substantiële omzet en/of aantal medewerkers.
- VI. Organisaties met een internationaal groepsverslag.

Opgemerkt dient te worden dat de onderzoeksgroep in eerste instantie de beursgenoteerde organisaties, OOB's, staatsdeelnemingen en vrijwillige deelnemers betreft. Vervolgens is de lijst aangevuld met de groep van organisaties met Nederlandse bedrijfsactiviteiten met substantiële omzet

en/of aantal medewerkers. Het volledige deelnameprotocol en de totale onderzoeksgroep kan gedownload worden via de website van de Transparantiebenchmark (www.transparantiebenchmark.nl).

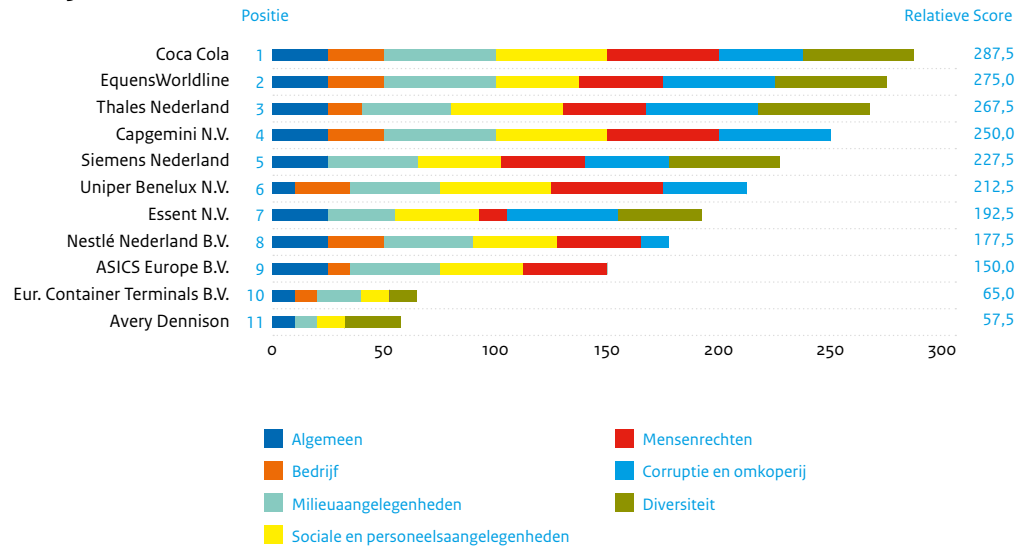
3.3 Nederlandse organisaties met een internationaal groepsverslag

Organisaties in de onderzoeksgroep die onderdeel uitmaken van een multinationale organisatie en waarvan geen verantwoordingsinformatie beschikbaar is op het niveau van de Nederlandse bedrijfsactiviteiten worden afzonderlijk beoordeeld. Organisaties die onderdeel zijn van een internationale groep komen in aanmerking voor een afzonderlijke beoordeling, de internationale groepsverslagen regeling.

In tegenstelling tot voorgaande Transparantiebenchmark zullen de organisaties met een internationaal groepsverslag een score krijgen op basis van de criteria in de EU richtlijn niet-financiële informatie. Per criterium dient de organisatie aan te geven of er aan het criterium wordt voldaan en dient er een verwijzing te worden gemaakt naar de bewijslast. De antwoorden van het self-assessment zijn kritisch gecontroleerd op juistheid door een team van onderzoekers.

Opgemerkt dient te worden dat de organisaties die voor deze categorie in aanmerking komen, maar zich niet hiervoor aanmelden, op de reguliere ladder van de Transparantiebenchmark worden opgenomen met een nulscore. In totaal hebben zich elf organisaties voor deze categorie aangemeld.

Internationale Groepsriteria 2019

3.4 Afbakening

De basis voor de scores op de Transparantiebenchmark zijn de publiekelijk beschikbare verslagen waarin organisaties verantwoording afleggen over het verslagjaar 2018. Diverse typen verslagen komen in aanmerking: o.a. jaarverslagen, financiële verslagen, maatschappelijke verslagen en sociale verslagen. Voorwaarde is dat de verslaggeving publiekelijk beschikbaar is. Dit houdt in dat alle verslaggevingsinformatie gratis publiek beschikbaar is op het internet of eenvoudig is op te vragen bij de organisatie via de website. Verslagen die alleen verkrijgbaar zijn door ze op te vragen bij de Kamer van Koophandel komen niet in aanmerking voor punttoekenning. Daarnaast is het belangrijk dat het verslag periodiek wordt uitgegeven en de status heeft van verantwoordingsinformatie over het verslagjaar dat is geëindigd in 2018. Alleen verslaggeving die voor 1 juli 2019 is uitgekomen is meegenomen.

3.5 Methode

Alle organisaties, met uitzondering van de organisaties die gebruik maken van de internationale groepscriteria regeling, zijn uitgenodigd de kwaliteit van hun verslaggeving middels een online self-assessment te screenen. Er zijn zes processtappen te onderscheiden:

- **Het self-assessment:** organisaties hebben de gelegenheid om de eigen verantwoordingsinformatie te beoordelen tegen de criteria van de Transparantiebenchmark. Hieruit volgde een voorlopige score. Dit jaar hebben 120 organisaties het self-assessment ingevuld.

- **Beoordeling self-assessment en/of integrale beoordeling:** om de kwaliteit van de voorlopige scores te borgen en interpretatieverschillen tussen deelnemers te herstellen, zijn alle self-assessments beoordeeld door een team van beoordelaars en reviewers. De verantwoordingsinformatie van deelnemers die geen self-assessment hebben uitgevoerd, is alsnog aan een integrale beoordeling onderworpen. Hieruit volgde een vastgestelde score.
- **Commentaaronde:** deelnemers die commentaar hadden op de vastgestelde score, konden dit per criterium doorgeven via de e-tool. Zij hebben vervolgens een reactie ontvangen op hun commentaren. Hieruit volgde een definitieve score.
- **Correspondentie met Panel van Deskundigen:** het kan voorkomen dat deelnemers het oneens zijn met hun definitieve score. Vaak ligt daaraan een interpretatieverschil van verantwoordingsinformatie of het criterium tussen deelnemer en beoordelaar ten grondslag. Organisaties wordt de mogelijkheid geboden om hun bezwaren kenbaar te maken zodat het Panel van Deskundigen dit kan behandelen.
- **Panelbeoordeling:** de 21 hoogst scorende deelnemers zijn voorgelegd aan het Panel van Deskundigen. Het Panel heeft deze verslagen beoordeeld aan de hand van achttien ‘panelcriteria’. Dit is een aanvullende beoordeling om te zorgen dat relevante zaken die kunnen worden gemist door de 20 ‘feitelijke’ criteria van de benchmark, wel worden beoordeeld. Hierdoor kan de eindscore nog aangepast worden.
- **Beoordeling door de Kristaljury:** de Jury heeft uiteindelijk besloten welke organisatie uit de top 4 de prijswinnaar van “De Kristal” is geworden.

3.6 Onafhankelijke beoordeling

De beoordeling van de Transparantiebenchmark dient onafhankelijk en robuust uitgevoerd. Dit jaar is de beoordeling wederom door EY en de Rijksuniversiteit Groningen uitgevoerd volgens een uitgebreid beoordelingsproces.

1. De *onderzoeksgroep* wordt door EY bepaald en door het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat gevalideerd.
  2. De deelnemende organisaties krijgen de kans het *self-assessment* en de Excel voor de internationale groepsriteria in te vullen. Dit werd dit jaar door 120 organisaties gedaan. Indien het bedrijf geen self-assessment invult, vult EY dit in. EY vulde de self-assessment dit jaar voor 117 organisaties in. Daarnaast wordt EY's eigen verslaggeving en de advies en assurance klanten van EY CCaSS beoordeeld door het beoordelingsteam van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG). Dit in verband met onafhankelijkheidsprincipes. De RUG vulde voor 18 bedrijven self-assessments in.
  3. Voor het vaststellen van de voorlopige score is het van belang dat het self-assessment 'eenvoudig' is in te vullen en dat de deelnemende organisaties inzage hebben in de feedback van de beoordelaars. Dit proces wordt volop gefaciliteerd door de e-tool. Om een zo robuust, betrouwbaar en zorgvuldig mogelijk proces te kunnen garanderen zijn er verschillende beoordelingsrondes:
    - Ronde 1: *Alle self-assessments worden beoordeeld.*
    - Ronde 2: *Alle afgekeurde antwoorden in Ronde 1 worden nogmaals integraal beoordeeld.*
    - Ronde 3: *Tien procent van de zelf ingevulde self-assessments wordt integraal gecontroleerd.*
- Ronde 4: In samenspraak met de RUG wordt een selectie gemaakt van maximaal *tien (sub)criteria* voor een *integrale herbeoordeling*.
  - Ronde 5: Na vier beoordelingsrondes wordt de top 30 van de ranglijst geselecteerd voor de laatste beoordeling om zo een top-20 vast te kunnen stellen. De uiteindelijk geselecteerde deelnemende organisaties worden *volledig integraal beoordeeld*.
  - In de *commentaarronde* kunnen deelnemende organisaties commentaar leveren op de initiële beoordeling.
  - Indien organisaties het niet eens zijn met de definitieve score kunnen zij dit kenbaar maken bij het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat.
  - De uiteindelijke Top-21 en Top-3 worden voorgelegd aan respectievelijk het *Panel van deskundigen en de jury*.

4 De koplopers van dit jaar

In 2019 wordt de Kristalprijs voor de tiende keer uitgereikt. Dit jaar is deze weer gebaseerd op de scores in de Transparantiebenchmark. Deze vijftiende jaargang van de Transparantiebenchmark is lastig vergelijkbaar met de vorige jaargangen. De criteria zijn geactualiseerd, hetgeen ook heeft geleid tot een ingrijpende aanpassing van de opzet. De scoretabel is aangepast: het maximum aantal punten is nu 100 in plaats van 200. Daarbij is er sprake van een relatieve score aangezien er ook criteria zijn die de ‘niet van toepassing’ optie hebben.

De laatste keer dat de Kristalprijs is uitgereikt op basis van de Transparantiebenchmark was in 2017, gebaseerd op de verslagen 2016. Vorig jaar is besloten dit elke twee jaar te doen en niet meer elk jaar. Vorig jaar is daarom voor het eerst de Kristalprijs op basis van nominaties uitgereikt. Dat doen wij in 2020 weer.

4.1 Jurythema

In de afgelopen jaren hebben de Jury en het Panel van Deskundigen gewerkt met specifieke jurythema's. Doel is om organisaties te stimuleren meer te rapporteren over actuele en soms urgente thema's. Achtergrond hiervan is dat de Transparantiebenchmark invloed heeft op transparantie van verslaggeving in Nederland en voorts het adagium ‘transparantie beïnvloedt gedrag’.

Voor 2019 is geen specifiek jurythema bepaald vanwege de ingrijpende aanpassing van de opzet van de Transparantiebenchmark. De nieuwe geactualiseerde criteria werden beschouwd als voldoende uitdagend voor deelnemende organisaties, zowel binnen als buiten de Top 20.

Voor Jury en Panel is ook de actualiteit van grote betekenis. In toenemende mate wordt van organisaties gevraagd verantwoordelijkheid te nemen voor en verantwoording af te leggen over hun impact op de maatschappij. De brede actualiteit van iedere dag moet herkenbaar zijn in de context van die verantwoording. Dit geldt voor bestuur en waar van toepassing ook voor de Raden van Commissarissen.

Jurythema's die eerder zijn gehanteerd voor de Kristalprijs zijn aandachtsgebied van blijvende aard voor Jury en Panel van Deskundigen. Aspecten als stakeholder engagement, langetermijnwaardecreatie, geïntegreerde strategie, connectiviteit, ethische dilemma's, ketenverantwoordelijkheid en zelflerend vermogen werden ook dit jaar weer meegewogen.

Voor de juryprijs 2020 is er wel een specifiek jurythema vastgesteld. Het jurythema betreft de transparantie over beleid en prestaties met betrekking tot klimaatverandering.

4.2 Trends en vooruitzichten

De onderzoeksgroep bestaat deze jaargang uit 487 organisaties waaronder 86 nieuwkomers.

De nieuwe criteria hebben niet tot veel problemen geleid in het eerste jaar van toepassing. Vragen en discussies gingen vooral over geringe en oplosbare interpretatieverschillen. Een voorbeeld hiervan is het omgaan met sectorspecifieke criteria die niet voor alle organisaties relevant zijn.

De jury constateert dat belangrijke ontwikkelingen op het gebied van regelgeving en richtlijnen in de afgelopen jaren, zoals de Sustainable Development Goals (SDG's), de Nederlandse Code Corporate Governance, de EU-Richtlijn bekendmaking van niet-financiële informatie en diversiteit en de aanbevelingen van de Taskforce voor Climate-related Financial Disclosures (TCFD) in toenemende mate van invloed is op de benadering van maatschappelijk verantwoord ondernemen en de transparantie daarover. Een integrale benadering krijgt steeds meer plaats in de aansturing van de organisatie. Niet-financiële doelstellingen worden steeds vaker opgenomen in de algehele geïntegreerde bedrijfsstrategie hetgeen leidt tot steeds meer en betere rapportages over niet-financiële doelstellingen en risico's.

De jury ziet hier twee bewegingen. Organisaties die zich richten op een beperkte groep van stakeholders en de toekomstbestendigheid van het eigen bedrijfsmodel beschouwen in de context van maatschappelijke ontwikkelingen. Andere organisaties richten zich ook, of meer, op een grotere groep van stakeholders en beschouwen de impact die het bedrijfsmodel heeft op de maatschappij. In de laatste variant, die overigens nog lang geen gemeengoed is, gaan organisaties verder bij het concretiseren van langetermijnwaardcreatie. Daarbij dienen zich soms ingewikkelde dilemma's aan die dan in een bredere context ook weer gaan over de toekomstbestendigheid van het eigen bedrijfsmodel. Echte openheid over dit soort dilemma's en zwaktes is over het algemeen nog beperkt. Enkele organisaties, waaronder de winnaar van de Kristalprijs van dit jaar doen hiertoe een goede aanzet.

Een uitdaging blijft ook nog ketentransparantie, het jurythema van vorig jaar. Hoe transparant is een organisatie over (hun beleid inzake) de ketens waarin het opereert; leveranciers, afnemers, direct en indirect, ook internationaal, over de mogelijke wettelijke en morele risico's die het bedrijfsmodel met zich mee brengt en/of de omgeving

waarin wordt geopereerd. Analyse en openheid hierover verdienen meer aandacht. Zeker ook over onbedoelde en ongewenste bijeffecten inherent aan het bedrijfsmodel. De jury wil hier specifiek wijzen op kanalen en processen die ook worden gebruikt door bijvoorbeeld de illegale handel en terrorisme. Kijkend naar de scores van de organisaties valt ten aanzien van het thema ketentransparantie nog winst te behalen.

Een uitdaging voor niet-financiële informatie als zodanig is de veelheid van raamwerken en standaarden met steeds weer nieuwe initiatieven. Er is een steeds luider roep om consolidatie; er is behoefte aan een algemeen coherent stelsel waarin wel ruimte blijft voor specifieke indicatoren op het niveau van sector of organisatie. Dit speelt bij zowel opstellers als gebruikers. Ook is er een toenemende behoefte om relevante niet-financiële informatie uit te drukken in financiële termen. Heel veel niet-financiële indicatoren zijn uiteindelijk financieel relevant en hebben soms zelfs grote implicaties voor de continuïteit van organisaties. Niet-financiële informatie is daarmee eigenlijk pre-financieel. De aanbevelingen van de TCFD zijn mogelijk een voorbode van een trend gericht op betere connectiviteit of integratie van niet-financiële en financiële informatie. Deze materie kwam eerder dit jaar ook uitgebreid aan de orde bij het CFO-Kristalontbijt.

Tenslotte ziet de jury dat er een groeiende behoefte is aan assurance bij niet-financiële informatie. Het belang van niet-financiële indicatoren in besluitvormingsprocessen groeit bij zowel beleggers als financiële instellingen en daarmee groeit ook de behoefte aan het vaststellen of die informatie betrouwbaar en compleet is, en of er geen sprake is van bijvoorbeeld greenwashing. Er is nog een wereld te winnen als het gaat om assurance bij niet-financiële informatie. Ook in deze trend is het belangrijk dat er een degelijk coherent rapportageraamwerk gaat

komen met eenduidige definities van begrippen als groen, duurzaam, waarde en impact e.d. Er bestaan tal van initiatieven, ook op Europees niveau, om hieraan richting te geven.

4.3 De uitreiking

De jury heeft als taak te bepalen wie de uiteindelijke prijswinnaar is. De jury is hierbij inhoudelijk ondersteund door het Panel van Deskundigen van de Transparantiebenchmark. De jury is hen veel dank verschuldigd.

Voor wij toekomen aan het bekendmaken van de winnaar volgen eerst een aantal eervolle vermeldingen.

4.4 Eervolle vermeldingen

4.4.1 Internationaal: Coca-Cola

Organisaties in de onderzoeksgroep die onderdeel uitmaken van een multinationale onderneming en waarvan geen verantwoordingsinformatie beschikbaar is op het niveau van de Nederlandse bedrijfsactiviteiten zijn afzonderlijk beoordeeld. In tegenstelling tot de voorgaande Transparantiebenchmark hebben de organisaties met een internationaal groepsverslag een score gekregen op basis van de criteria in de EU richtlijn niet-financiële informatie. In totaal hebben elf organisaties zich voor deze categorie aangemeld. Met 300 punten als maximale score is Coca-Cola Enterprise Nederland de hoogste scorende organisatie met 287,5 punten. De organisatie scoort op alle punten, behalve een KPI t.a.v. corruptie en omkoping.

4.4.2 De best scorende nieuwkomer: Havenbedrijf Amsterdam

Havenbedrijf Amsterdam, welke inmiddels is verzelfstandigd, is de best scorende nieuwkomer in de Transparantiebenchmark. De organisatie schetst een duidelijk beeld over de externe omgeving waarin de organisatie opereert en geeft uitleg over de belangrijkste maatschappelijke aspecten die in deze omgeving spelen. Tevens wordt er inzicht gegeven in acties die ingericht zijn om de CO₂-uitstoot van zowel de eigen bedrijfsvoering als die van ketenpartners in de sector te verminderen. Uitdaging voor de komende jaren is echter wel het verkrijgen van assurance die momenteel ontbreekt.

4.4.3 Innovatief jaarverslag: ABN AMRO Group

In 2018 zien wij wederom een innovatie. ABN AMRO heeft in samenwerking met het Impact Institute een Impact Report en een Integrated Profit & Loss Statement ontwikkeld. De jury ziet hier een mooie poging tot concretisering van lange termijn waardecreatie. Dit is veelbelovend. ABN AMRO's innovatie verdient daarom een eervolle vermelding. De jury spreekt hierbij de hoop uit dat andere organisaties hieruit inspiratie putten en dat ook bezien wordt op welke wijze assurance over deze informatie kan worden gegeven.

4.5 De Kristalprijs, de hoofdprijs van de Transparantiebenchmark

De jury heeft dit jaar weer een top vier beoordeeld. De nummers drie en vier hadden na beoordeling door het Panel van Deskundigen een gelijke score. Dit is – ook bij de nieuwe criteria - een reflectie van de bredere ontwikkeling: de verschillen in score in de top van de Transparantiebenchmark zijn klein; ook dus in de nieuwe opzet en met de nieuwe criteria.

De jury spreekt haar oordeel uit over de vier organisaties die na de beoordeling door het Panel van Deskundigen de hoogste score hebben behaald. Dit jaar valt op dat het drie staatsbedrijven of staat-gerelateerde bedrijven betreft die zich bezighouden met infrastructuur: Alliander, de NS en Schiphol. In de top vier hebben wij voorts ABN AMRO; ook daarin heeft de staat overigens een groot belang. De jury is zich ervan bewust dat de staatsbedrijven een bijzondere positie invullen, die verschilt van de commerciële context waarin andere bedrijven opereren.

4.5.1 ABN AMRO Group

AMRO heeft in 2016, naast een geïntegreerd jaarverslag ook een Human Rights Report gepubliceerd, waarvoor ABN AMRO de Kristalprijs voor het meest innovatieve jaarverslag heeft gekregen. ABN AMRO heeft niet stil gestaan met innoveren. Na 2016 is de bank gaan experimenteren met een Integrated Report, gebaseerd op het Core & More principe; een holistisch hoofdverslag voor alle stakeholders en meerdere separate rapportages met een specifiek onderwerp voor specifieke stakeholders, waaronder ook het financieel jaarverslag en weer een Human Rights Report.

De jury heeft ook nog een paar aanbevelingen. De structuur van de rapportages op basis van het Core & More principe is niet geheel duidelijk. De toegankelijkheid kan op dit punt worden verbeterd. De toegankelijkheid kan ook worden verbeterd met een Nederlandstalige versie. De bank is hoofdzakelijk actief in Nederland; dat zou daarbij passen. De jury had – gegeven het maatschappelijk belang van het onderwerp en de aandacht in het publiek hiervoor - verwacht dat de bank meer aandacht zou hebben gegeven aan haar rol als poortwachter ter voorkoming van risico van illegale handel of witwaspraktijken via de kanalen van de bank.

4.5.2 Alliander

Alliander, de winnaar van 2016 en de tweede plaats in 2017, staat in 2019 weer in de Top 4. Dat is op zichzelf al een eervolle vermelding! De complimenten uit eerdere jaren zijn nog steeds actueel: het verslag is helder, gaat concreet in op dilemma's en besteedt uitgebreid aandacht aan langetermijnwaardecreatie. Alliander legt net als in voorgaande jaren een verband tussen financieel, maatschappelijk en menselijk kapitaal. Die continuïteit in het rapportageproces moet worden gewaardeerd. Dat dient de vergelijkbaarheid. Alliander heeft ook voldoende inzicht gegeven in de activiteiten in Duitsland. Zonder af te doen aan de kwaliteit van het verslag ziet de jury een aantal verbeterpunten. De communicatie met de stakeholders kan nog worden verbeterd door minder bureaucratisch taalgebruik. Daarbij kan de rol van de organisatie als stakeholder in de energietransitie worden verbeterd. De jury waardeert het filmpje dat onderdeel is van de jaarrapportage op een positieve wijze.

4.5.3 NS

NS heeft een overzichtelijk en prettig leesbaar jaarverslag met een goede introductie van het bedrijfsmodel. Het verslag is een compleet verhaal, waaruit tevens visie blijkt. Er is volop aandacht voor duurzaamheid. De activiteiten in het buitenland – Abellio – zijn wat de jury betreft te summier beschreven; buitenlandse activiteiten verdienen aandacht naast de binnenlandse activiteiten door het grote belang dat deze hebben voor NS. Daarbij richten de prestatiecijfers in het hoofdstuk '2018 in een notendop' zich enkel op de Nederlandse activiteiten. De jury mist ook in het verslag voldoende informatie over goederenvervoer en de impact die deze heeft. Het verslag zou ook wat beknopter kunnen; het omvat nu 260 pagina's.

4.5.4 Winnaar Kristalprijs 2019

De winnaar van de Kristalprijs van dit jaar is Royal Schiphol Group. Over eervolle vermeldingen gesproken: Schiphol scoort al jaren heel hoog in de Transparantiebenchmark. Dit jaar is Schiphol winnaar. De jury heeft er dan ook grote bewondering voor dat maatschappelijke thema's zo nadrukkelijk en blijvend op de agenda staan. Dit is duidelijk terug te zien in het verslag. Schiphol rapporteert al jaren op hoog niveau, en heeft ook dit jaar weer een bijzonder mooi en helder vormgegeven verslag uitgebracht. In het verslag wordt uitgebreid stil gestaan bij de managementagenda. Niet alleen voor het verslaggevingsjaar, maar ook die voor de toekomst. Daarnaast valt in positieve zin op dat per maatschappelijk onderwerp wordt aangegeven wie hiervoor eindverantwoordelijk is. Schiphol refereert ook naar externe benchmarks. Schiphol heeft bijvoorbeeld in 2018 de Eco-Innovation award gewonnen vanwege haar integrale benadering van duurzaamheid. Daarbij hebben ze ook naar hun externe omgeving gekeken. Schiphol is vrij duidelijk over wat hun activiteiten zijn. Het profileert zich ook als internationale onderneming. Het is zeer positief dat ze aangeven in gesprek te zijn met stakeholders om in een radius van 700 km de treinverbinding te versterken. Hierbij denken ze buiten hun eigen businessmodel. Dat Schiphol maatschappelijke uitdagingen niet uit de weg gaat, blijkt ook uit het opnemen van zelfreflectie. Schiphol is transparant over wat nog kan worden verbeterd en er is ook een heldere SWOT-analyse. Het resultaat is een goed verslag van een bedrijf dat zich nadrukkelijk durft te profileren op duurzame thema's. Het doet de jury dan ook groot plezier Schiphol de Kristalprijs 2019 toe te kennen.

5 Trends in reporting

Rondom de vraagstukken van duurzaamheid en de verslaggeving is de laatste jaren een groot aantal raamwerken en richtlijnen ontwikkeld. In het navolgende wordt bij enkele relevante voorbeelden daarvan – actuele trends – stilgestaan. In de criteria van de Transparantiebenchmark 2019 wordt getoetst of organisaties verwijzen naar de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties en de OESO-richtlijnen voor internationale organisaties. Deze beide richtlijnen betreffen gedragsregels. Op het gebied van verslaggevingsraamwerken is in 2017 de EU Richtlijn 2014-95 van kracht geworden en is door de Task force Climate-related Financial Disclosures – in het licht van de specifieke aandacht voor klimaatverandering – een model voor impact scenario's ontwikkeld. Hieronder wordt ingegaan op welke wijze deze raamwerken/richtlijnen zijn meegenomen in de verslaggeving door de organisaties die zijn opgenomen in de Transparantiebenchmark.

5.1 Sustainable Development Goals

De 17 Sustainable Development Goals (SDG's) zijn in 2015 ontwikkeld door de Verenigde Naties en zijn concrete doelstellingen voor landen/overheden op het gebied van de bestrijding van armoede, het beschermen van de planeet en de realisatie van gelijkheid, vrede en welvaart voor iedereen. Deze doelstellingen worden dan wel op het niveau van overheden onderschreven. Ook organisaties kunnen in hun strategieproces de SDG's in ogenschouw of (mede) als vertrekpunt nemen. Daarop aansluitend kunnen op basis van de SDG's concrete doelstellingen worden geformuleerd en kan over de realisatie daarvan worden gerapporteerd.

In de uitkomsten van de Transparantiebenchmark 2019 is zichtbaar dat een groot aantal organisaties een verwijzing naar de SDG's in de jaarverslaggeving heeft verwerkt. Dit varieert van het noemen (van enkele) van de SDG's tot het concreet koppelen daarvan aan de organisatiedoelstellingen. Een andere waarneming is dat er sprake is van een verschil in visie en toepassing bij het bepalen van het aantal SDG's waarnaar wordt verwezen. Dat aantal varieert sterk tussen de organisaties.

In de Transparantiebenchmark wordt als volgt naar de SDG's verwezen:

1. De bedrijfsstrategie is expliciet gekoppeld aan specifiek benoemde doelstellingen vanuit de SDG's (criterium 5.3).
2. De organisatie relateert haar eigen doelstellingen aan de SDG's (criterium 12.2).
3. De organisatie heeft haar resultaten gekoppeld aan de SDG's (criterium 20.2).

Sector	Aantal organisaties die voldoen aan één van de drie criteria	Max score	Criterium 5.3	Criterium 12.2	Criterium 20.2	Totaal	%
Energie, olie en gas	11	33	10	10	8	28	85
Retail	8	24	8	7	5	20	83
Industriële goederen	8	24	7	8	5	20	83
Transport	8	24	7	7	5	19	79
Voedsel & dranken	18	54	12	17	13	42	78
Banken & Verzekeraars	19	57	15	15	11	41	72
Technologie	11	33	6	10	7	23	70
Universiteiten & UMCs	5	15	5	4	1	10	70
Bouw & maritiem	10	30	7	8	5	20	67
Handelsmaatschappij	2	6	1	2	1	4	67
Consumentenproducten	1	3	1	1	0	2	67
Media	1	3	1	1	0	2	67
Dienstverlening	16	48	10	11	8	29	60
Vastgoed	4	12	1	4	0	5	42
Totaal	122	366	91	105	69	265	72
<i>Procentueel</i>			75	86	57		

Uit de tabel hiernaast blijkt dat 122 organisaties op enigerlei wijze de SDG's in de informatieverstrekking hebben verwerkt. Daarmee konden maximaal 366 punten in de benchmark worden gerealiseerd. Uit deze analyse blijkt dat – van deze subgroep organisaties 75% tot 86% de SDG's koppelt aan de strategie, doelstellingen of beleid. Als het gaat om een koppeling van de resultaten aan de SDG's heeft 57% van de organisaties hierover informatie verstrekt.

Tijdens bijeenkomsten rondom duurzaamheid(sverslaggeving) of geïntegreerde verslaggeving wordt frequent gediscussieerd over de vraag of organisaties het totale palet aan SDG's als uitgangspunten moeten nemen, of dat ook op dit punt een materialiteitsanalyse moet worden uitgevoerd. Voor beide uitgangspunten is iets te zeggen. Organisaties kunnen zichtbaar maken hoe zij vanuit het geheel aan SDG's een selectie hebben gemaakt waaraan de organisatie concreet een bijdrage kan leveren. Indien een organisatie ervoor kiest om het geheel als basis te nemen, zal de toelichting daarbij toch ook uitmonden in een overzicht waaruit blijkt dat aan de ene SDG meer kan worden bijgedragen dan aan de andere. In de Transparantiebenchmark 2019 wordt als onderdeel van de strategie, de doelstellingen en de vergelijkbaarheid verwezen naar de SDG's. De reactie varieert per criterium, maar duidelijk wordt dat gezocht wordt naar de link tussen de eigen organisatiestrategie en de SDG's die daar specifiek op aansluiten.

5.2 OESO-richtlijnen voor internationale organisaties

De richtlijnen van de OESO zijn eveneens door en voor overheden opgesteld. De Nederlandse overheid heeft de OESO-richtlijnen (net als 44 andere landen) onderschreven. De OESO-richtlijnen zijn handvatten op het gebied van maatschappelijk verantwoord

ondernemen voor organisaties die zaken doen in een internationale context. Specifiek wordt daarbij aandacht besteed aan ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid, milieu en corruptie (www.oeso-richtlijnen.nl). In de Transparantiebenchmark 2019 zijn – naast een verwijzing naar de UN Guiding Principles on Business and Human Rights – onder de thema's strategie en ketenbeheer criteria opgenomen die verwijzen naar informatie over de toepassing van de OESO-richtlijnen.

Uit de Transparantiebenchmark blijkt dat 167 organisaties informatie hebben gegeven over de wijze waarop zij zich willen houden aan één van de beide gedragsrichtlijnen (criterium 5.4). Aansluitend hebben 107 organisaties tevens aangegeven op welke wijze zij zich hebben geconformeerd aan de uitgangspunten van één van de genoemde organisaties (criterium 9.1).

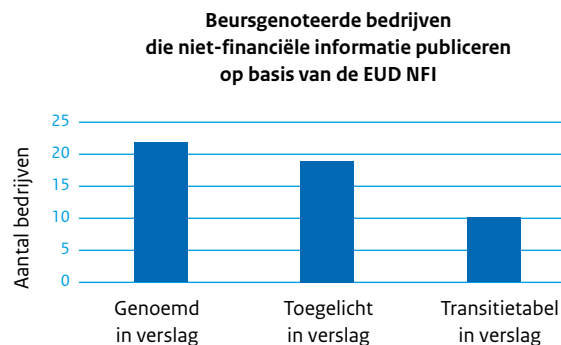
Het feit dat organisaties in hun jaarverslag niet naar deze richtlijnen verwijzen, hoeft niet in te houden dat zij deze richtlijnen niet toepassen. Dat is inherent aan het brede scala aan onderwerpen dat per organisatie kan kwalificeren voor opneming in het jaarverslag. Daarnaast kan sprake zijn van toepassing van andere richtlijnen dan de twee genoemde. De OESO-richtlijnen zijn opgesteld ten behoeve van organisaties die internationaal zaken doen en zijn daarmee niet per se van toepassing voor organisaties die hun activiteiten hoofdzakelijk binnen de landsgrenzen uitoefenen. Dit laatste is echter wel een beperkte visie op de bedrijfsactiviteiten vanuit het perspectief van ketenbeheer, omdat bij veel organisaties de kans reëel is dat de inkoop van goederen en diensten een buitenlands tintje heeft.

5.3 EU Richtlijn 2014-95

De Europese Unie heeft de EU Richtlijn 2014-95 uitgebracht, onder de noemer 'Disclosure of non-financial and diversity information'. Deze richtlijn – ook aangeduid met EUD NFI – is opgesteld voor organisaties van openbaar belang met meer dan 500 personeelsleden en die een jaarlijkse omzet genereren van ten minste € 40 miljoen en een balanstotaal hebben van ten minste € 20 miljoen. Deze richtlijn – die een wettelijke basis heeft – is met ingang van 2017 in werking getreden. Met organisaties van openbaar belang worden beursgenoteerde organisaties en financiële instellingen zoals banken bedoeld. De EUD NFI schrijft voor aan welke specifieke thema's op het gebied van duurzaamheid aandacht moet worden besteed in het bestuursverslag van de betrokken organisaties. Dat betreft een toelichting bij het business model, informatie over de milieu en sociale impact en personeelsaangelegenheden, mensenrechten, omkoping en afpersing. Daarbij moet inzicht worden gegeven in het beleid ter zake en de uitkomsten daarvan, de verankering in de risicoanalyse, de aanpak en de KPI's.

Van de 75 organisaties die genoteerd zijn aan de AEx, AMx en AScx licht 29% toe hoe zij zich houden aan deze richtlijn. Van deze aan de richtlijn gecommitteerde bedrijven geeft 81% aanvullend nog een uitgebreide toelichting op het verslaggevingsbeleid omtrent niet-financiële informatie. Van de organisaties die een toelichting geven op het verslaggevingsbeleid publiceert 44% ook een zogenaamde transitietabel in het verslag. In een transitietabel wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze de rapporteringsvereisten verwerkt zijn in het jaarverslag.

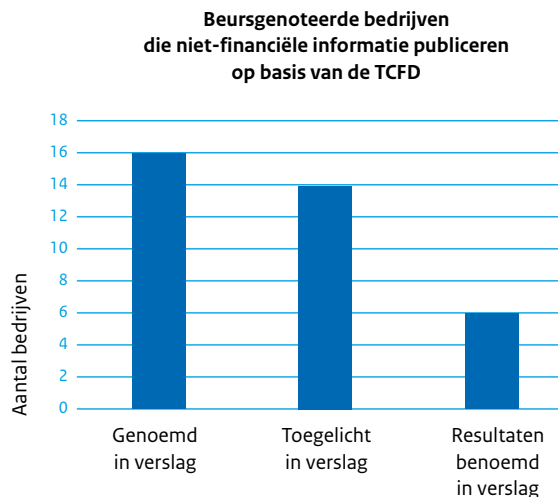
In de Transparantiebenchmark 2019 is geen directe relatie gelegd met deze richtlijn, maar belangrijke componenten van EUD NFI zijn in de Transparantiebenchmark terug te vinden in de criteria aangaande het business model (1A), de strategie (2A), het beleid en de doelstellingen (3A) en de risicoanalyse (1C). De informatie omtrent de KPI's is voor het belangrijkste deel verwerkt in de sectorspecifieke criteria. Op basis daarvan zou kunnen worden verwacht, dat organisaties die in hoge mate verslag doen conform de EUD NFI ook komen tot een goede score in de Transparantiebenchmark. Of sprake is van een directe relatie is niet inzichtelijk, maar van de top 100 van de Transparantiebenchmark 2019 zijn 37 beursgenoteerde organisaties. Belangrijk aandachtspunt daarbij is wel dat de EUD NFI uitgaat van opneming van de gevraagde informatie in het bestuursverslag en dat voor de Transparantiebenchmark deze informatie ook kan zijn opgenomen in een separaat duurzaamheidsverslag of het geïntegreerd jaarverslag.

5.4 Taskforce Climate-related Financial Disclosures

De Taskforce Climate-related Financial Disclosures (TCFD) is opgericht door de Financial Stability Board (FSB). De TCFD heeft in 2017 een raamwerk uitgewerkt dat uitmondt in een model voor de bepaling van de impact van klimaatverandering op organisaties. In het TCFD-model wordt onderscheid gemaakt tussen vier niveaus van informatie. Dit betreft (1) informatie omtrent de wijze waarop klimaatverandering is verankerd in de governance structuur, (2) de wijze waarop dit in de strategie is verwerkt, (3) de risicoanalyse en (4) de concrete doelen en uitkomsten met bijbehorende analyses. In de Transparantiebenchmark zijn criteria opgenomen aangaande alle vier genoemde niveaus. De feitelijk analyse van de impact van het klimaat op de (toekomstige) organisatie activiteiten en financiële uitkomsten is geen aspect dat expliciet is meegenomen in de Transparantiebenchmark. In criterium 3 wordt wel ingegaan op het totale palet aan risico's en kansen vanuit de diverse te onderscheiden duurzaamheidsvraagstukken.

Alhoewel het TCFD-model niet is voorbehouden aan beursgenoteerde organisaties, is in kaart gebracht in hoeverre de in de Transparantiebenchmark opgenomen beursgenoteerde organisaties informatie geven omtrent de toepassing van het TCFD-model. Van de 75 bedrijven die genoteerd zijn aan de Nederlandse beurs (AEX, AMX en AScX) en die zijn opgenomen in de Transparantiebenchmark geeft 21% op enigerlei wijze informatie over de toepassing van het TCFD-model. Van deze bedrijven beschrijft 88% op welke wijze het TCFD-model door de organisatie wordt toegepast en 43% van deze bedrijven geeft ook daadwerkelijk inzicht in de resultaten van de toepassing van het model.

6 Sectorvergelijking

De deelnemende organisaties aan de Transparantiebenchmark hebben zichzelf kunnen indelen in een van de 15 sectoren. In tegenstelling tot de vorige Transparantiebenchmark is de sector 'Overig' komen te vervallen. De dynamiek en uitdagingen verschillen per sector, wat een analyse van de score per sector relevant maakt. De sectoren vertonen verschillen in de gemiddelde score en het percentage nulcores. Een lage gemiddelde score zegt iets over de transparantie van de sector, niet noodzakelijkerwijs iets over de prestaties op het gebied van MVO.

Uit voorgaande jaren kwam naar voren dat deelnemers vonden dat niet genoeg sectorspecifieke elementen in de Transparantiebenchmark waren opgenomen. Daardoor zijn er dit jaar een aantal sectorspecifieke vragen opgenomen. Deze zijn door het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, Panel van Deskundigen, Jury en EY ontwikkeld en door verscheidene stakeholders gevalideerd. Voor deze vragen kunnen organisaties een maximum van 5 punten behalen.

Sector	Gemiddelde relatieve score (zonder nul score) 2019	Percentage nul score 2019
Banken & Verzekeraars	43,2%	10,8%
Bouw & Maritiem	47,0%	47,8%
Consumentenproducten	15,5%	77,8%
Dienstverlening	35,6%	50,0%
Energie, olie en gas	52,4%	52,9%
Handelsmaatschappij	20,1%	68,0%
Industriële goederen	34,2%	60,8%
Media	16,0%	33,3%
Pharma	12,7%	58,3%
Retail	38,6%	66,7%
Technologie	39,7%	62,2%
Transport	55,6%	38,9%
Universiteiten en UMC's	24,4%	8,0%
Vastgoed	41,7%	25,0%
Voedsel & Dranken	39,6%	56,1%

Net als voorgaande jaren heeft de Transportsector de hoogste gemiddelde relatieve score met 55,4%. Dit gemiddelde is echter zeer gedaald ten op zichten van de vorige Transparantie-benchmark in 2017. Destijds had de 'Transport'-sector een gemiddelde relatieve score van 78, wat een daling van bijna 23% van de punten betekent.

De gemiddelde score van alle organisaties is dit jaar 34% van de punten. In 2017 was de gemiddelde score nog 54%, wat daarmee een daling van bijna 20% van de score impliceert. Een dergelijke sterke daling in score zien we in vrijwel elke sector terugkomen.

Ook dit jaar zien we weer grote verschillen tussen de sectoren. Zo heeft 77,8% van de consumentenproducten sector een nulscore, terwijl slechts 8% van de Universiteiten en UMC's dit heeft. Daarnaast zijn er ook grote verschillen in gemiddelde scores. Het verschil in gemiddelde score tussen de hoogst (Transport) en laagst (Pharma) scorende sectoren is ruim 42 (relatieve) punten.

Bezemwagen (score 0% - 20%)	Achterblijvers (score 20% - 35%)	Peloton (score 35% - 45%)	Voorlopers (score 45% - 60%)
Consumentenproducten, Pharma, Media	Handelsmaatschappij, Universiteiten & UMC's, Industriële goederen	Dienstverlening, Retail, Voedsel & Dranken, Technologie, Vastgoed, Banken & Verzekeraars	Transport, Energie, Olie & Gas, Bouw & Maritiem

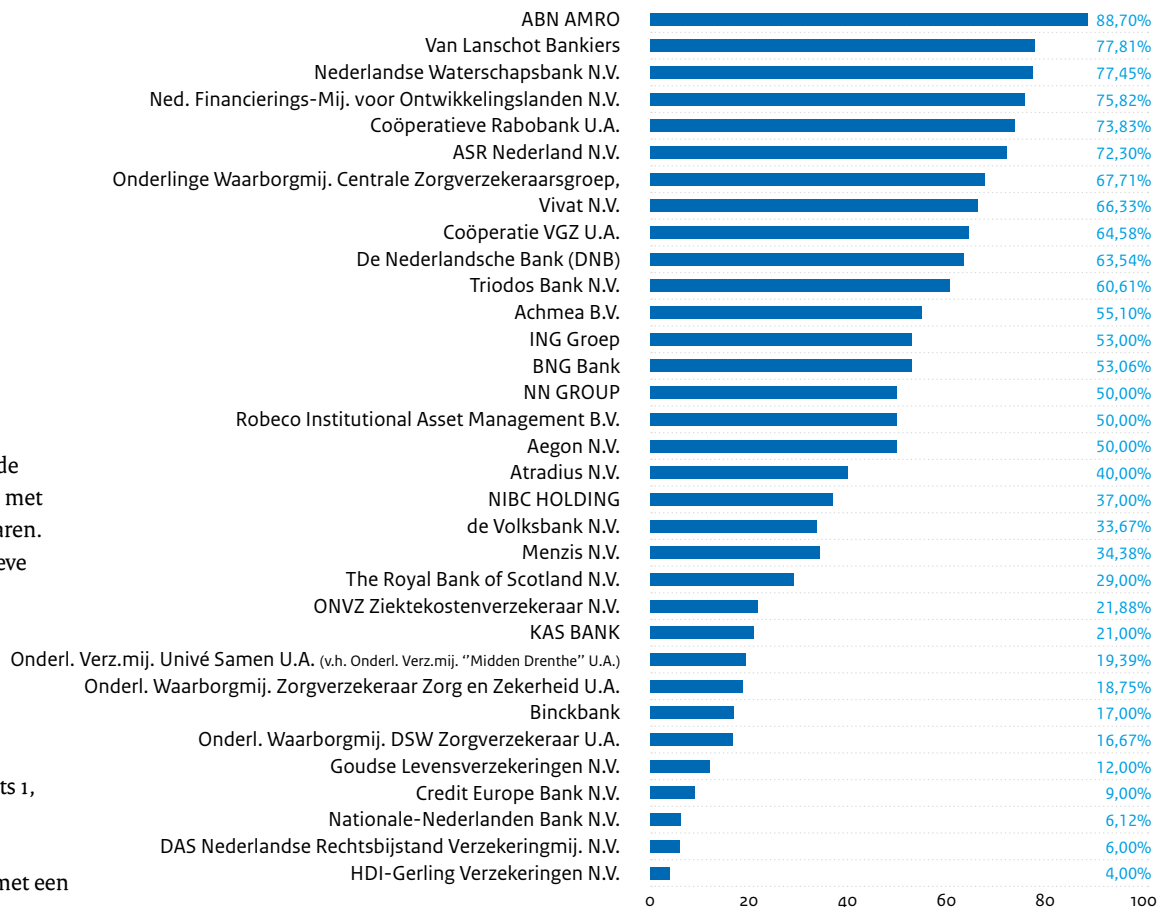
6.1 Banken & Verzekeraars

Aantal organisaties:	37
Aantal nulcores:	4
Aantal organisaties met score:	33
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	43,2%
Percentage nulcores:	10,8%
Aantal nieuwe deelnemers:	4

De sector 'Banken & Verzekeraars' behaalt de hoogste score van de peloton groep, in lijn met wat we hadden verwacht van voorgaande jaren. We zien ook bij deze sector dat diens relatieve gemiddelde score gedaald is; van 60,5% (in 2017) naar 43,2%. We zien een soortgelijke daling bij vrijwel elke sector.

Het aantal organisaties met een nulcore is dit jaar gestegen; in 2017 was dat er slechts 1, dit jaar zijn het er 4.

Tot slot heeft deze sector veel deelnemers met een hoge score. Zo zijn er 11 bedrijven met een score hoger dan 60%, en behoren 4 van de 21 koplopers tot deze sector.

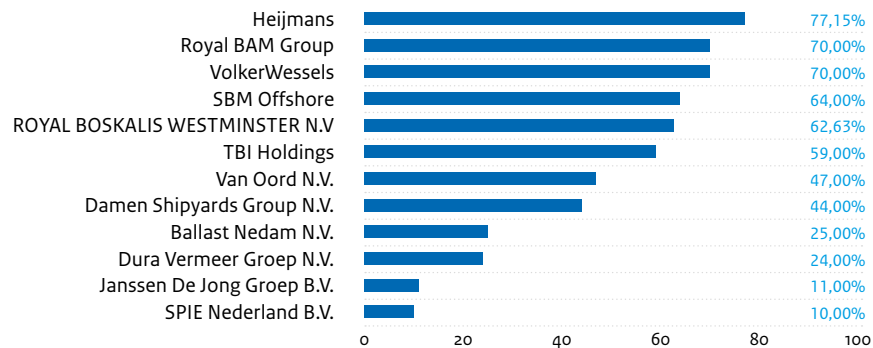

6.2 Bouw & Maritiem

Aantal organisaties:	23
Aantal nulcores:	11
Aantal organisaties met score:	12
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	47,0%
Percentage nulcores:	47,8%
Aantal nieuwe deelnemers:	1

De 'Bouw & Maritiem' sector scoort hoog dit jaar; met een gemiddelde van 47% hebben ze de bronzen plek onder de sectoren behaald. In lijn met alle sectoren heeft ook de 'Bouw & Maritiem' sector een daling in gemiddelde score; in 2017 hadden ze een relatief gemiddelde van 54%. Daarmee daalt de score 7%. Deze daling is wel aanzienlijk lager dan de totale gemiddelde daling van 17%.

Waar in 2017 nog de winnaar (Royal BAM) uit deze sector kwam, is dit jaar de hoogste score goed voor de 13e plek. Daarmee is Heijmans ook het enige 'Bouw & Maritiem' bedrijf dat in de top 21 eindigt.

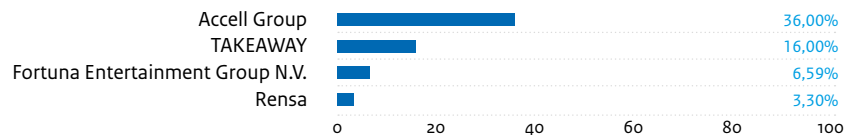

6.3 Consumentenproducten

Aantal organisaties:	18
Aantal nulcores:	14
Aantal organisaties met score:	4
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	15,5%
Percentage nulcores:	77,8%
Aantal nieuwe deelnemers:	3

De 'Consumentenproducten' sector behoort dit jaar tot de bezemwagen. Ook dit jaar dalen ze wederom in gemiddelde score; ze dalen van 43% relatieve score naar 15,5%. Deze daling van 27,5% ligt boven het gemiddelde.

De consumentenproducten sector heeft dit jaar de hoogste score aan nulcores per sector; 77,8% van de bedrijven behaalde geen score in de Transparantiebenchmark van 2019. Dit was in lijn met de verwachtingen van de resultaten uit 2017.

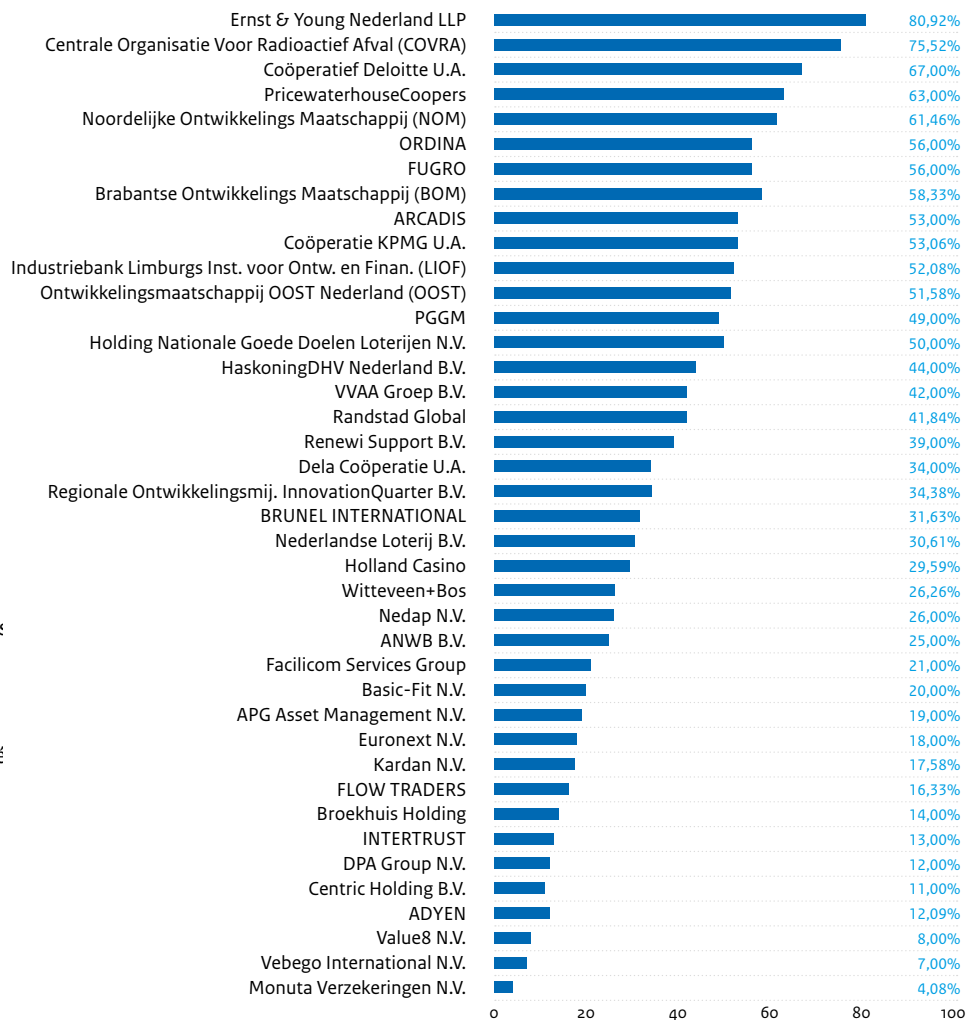
6.4 Dienstverlening

Aantal organisaties:	80
Aantal nulcores:	40
Aantal organisaties met score:	40
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	35,6%
Percentage nulcores:	50%
Aantal nieuwe deelnemers:	22

De ‘Dienstverlening’ sector is, net zoals voorgaande jaren, een van de grootste sectoren in de Transparantiebenchmark van 2019. Echter zijn het er wel 16 minder dan in 2017.

De sector scoort zeer gemiddeld met 35,6%. Wel ondergaat de sector een forse daling in gemiddelde score; van 56% relatieve score in 2017 naar 35,6% in 2019. De daling van 20,4% is hiermee bovengemiddeld.

Net zoals bij de Transparantie-benchmark van 2017, heeft bij één de drie organisaties een nul score in deze sector.

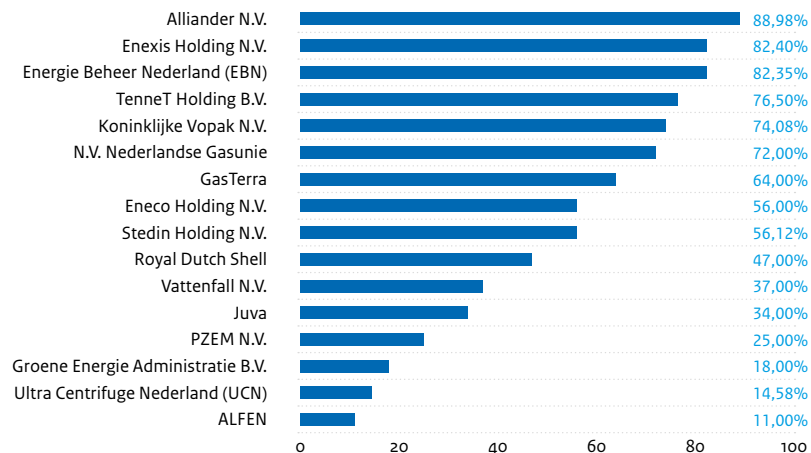
6.5 Energie, Olie & Gas

Aantal organisaties:	34
Aantal nulcores:	18
Aantal organisaties met score:	16
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	52,4%
Percentage nulcores:	52,9%
Aantal nieuwe deelnemers:	10

De 'Energie, Olie & Gas' sector stijgt sterk in de Transparantiebenchmark van 2019. Dit jaar heeft deze sector de zilveren plek weten te bemachtigen.

Ook bij deze sector is de daling in gemiddelde score sterk; van 71% relatieve score naar 52,4%. Met een daling van 18,6% is dit bovengemiddeld. Daarnaast heeft ruim de helft van deze sector een nulcore, wat niet uitzonderlijk is vergeleken met andere sectoren.

Opvallend is dat 5 van de 21 individuele koplopers uit deze sector komen. Dit is ook het geval voor de 'Banken & Verzekeraars', terwijl de sector breed geen koploperplek behaalde. De 'Bouw & Maritiem' sector deed dit wel terwijl ze slechts één bedrijf in de individuele koploper groep hebben. De 'Energie, Olie en Gas' sector is daarmee in zowel de individuele als sector score groepen opvallend sterk vertegenwoordigd.

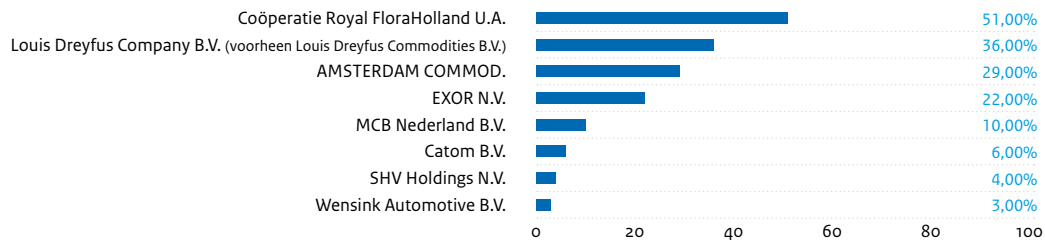

6.6 Handelsmaatschappij

Aantal organisaties:	25
Aantal nulcores:	17
Aantal organisaties met score:	8
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	20,1%
Percentage nulcores:	68%
Aantal nieuwe deelnemers:	3

Met een gemiddelde score van 20,1% behoort deze sector wederom tot een achterblijver. Wel kent de sector een aanzienlijk lagere daling van gemiddelde relatieve score; bijna 4%.

Ook dit jaar heeft deze sector een relatief hoog percentage aan nulcores; 68% van de organisaties haalde geen score.

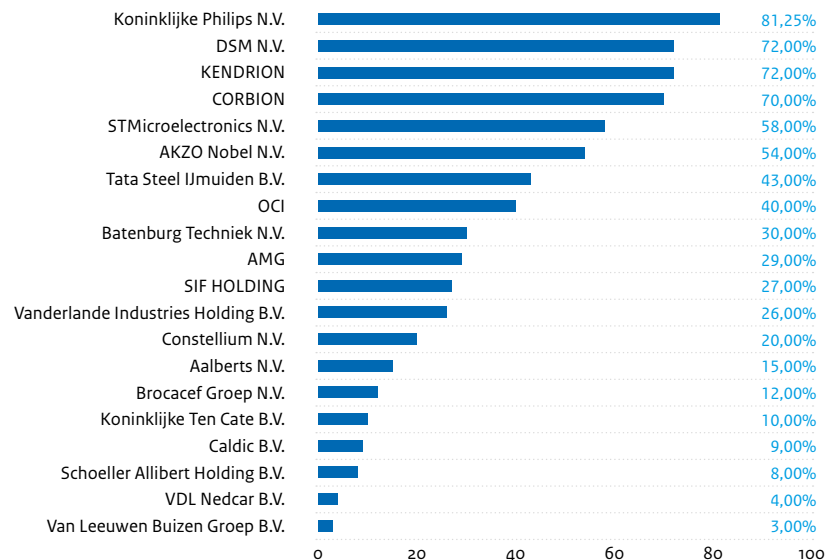

6.7 Industriële goederen

Aantal organisaties:	51
Aantal nulcores:	31
Aantal organisaties met score:	20
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	34,2%
Percentage nulcores:	60,8%
Aantal nieuwe deelnemers:	4

Samen met de sector 'Dienst-verlening' behoort de 'Industriële goederen' sector tot de grootste sector in de Transparantiebenchmark van 2019.

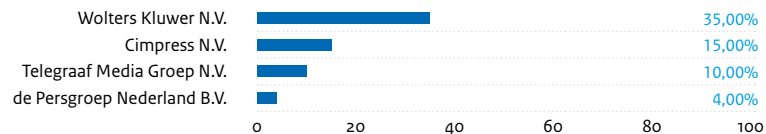
De sector behoort met een gemiddelde score van 34,2% relatieve score tot een duidelijke middenmoter. Met een daling van bijna 8% ten opzichte van de score van 2017 is deze score relatief stabiel. De grootste uitblinker van de sector is Koninklijke Philips. Deze organisatie behaalt de 8e plek in de individuele scores. Daarnaast heeft de sector een bovengemiddeld aantal organisaties met een nulcore.

6.8 Media

Aantal organisaties:	6
Aantal nulcores:	2
Aantal organisaties met score:	4
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	16%
Percentage nulcores:	33,3%
Aantal nieuwe deelnemers:	2

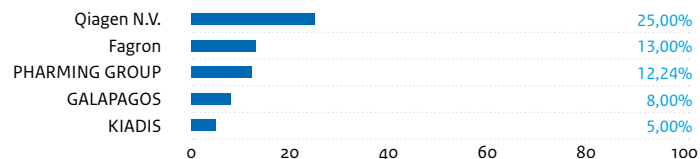
De 'Media' is de kleinste sector uit de Transparantiebenchmark van 2019. Met een gemiddelde relatieve score van 16% behoren ze tot de bezemwagen. Daarnaast is de daling van de gemiddelde relatieve score zeer hoog; een daling van 31% relatieve punten. 33,3% van de organisaties heeft een nulscore, wat minder is dan het gemiddelde. Geen van de bedrijven uit deze sector wist een hoge klassering in de individuele scores te behalen.

6.9 Pharma

Aantal organisaties:	12
Aantal nulcores:	7
Aantal organisaties met score:	5
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	12,7%
Percentage nulcores:	58,3%
Aantal nieuwe deelnemers:	4

Naast de 'Media' behoort ook de 'Pharma' sector tot een zeer kleine sector. De 'Pharma' sector behoort daarnaast tot de bezemwagens van de sectoren in de Transparantiebenchmark 2019; de gemiddelde relatieve score is 12,7%. Net als in 2017 is ook dit jaar de 'Pharma' sector de laagst scorende sector. Met een minieme daling is de relatieve score de meest stabiele van het veld. Tot slot heeft ook deze sector een ruim aantal nul scorende deelnemers.

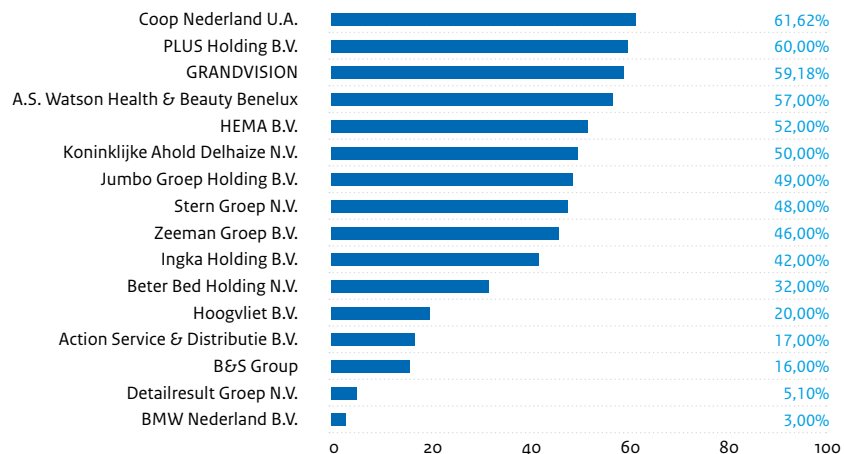
6.10 Retail

Aantal organisaties:	48
Aantal nulcores:	32
Aantal organisaties met score:	16
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	38,6%
Percentage nulcores:	66,7%
Aantal nieuwe deelnemers:	10

Met een gemiddelde score van 38,6% behoort de 'Retail' sector tot een duidelijke middenmoter. De gemiddelde score daalde van een gemiddelde relatieve score van 52,5% in 2017. De daling van bijna 14% is net onder het gemiddelde.

Het aantal nul scorende bedrijven is gestegen ten opzichten van 2017. Met 66,7% van de organisaties zonder score ligt dit ook boven het gemiddelde. Echter is ook het aantal deelnemers in de 'Retail' sector fors gestegen: 20% ten opzichte van 2017.

Kijkend naar de individuele scores zien we geen Retailorganisatie in de koplopersgroep vertegenwoordigd. Wel zien we meerdere bedrijven terug in de groep van achtervolgers. Alles bij elkaar maakt dit de 'Retail' sector een evenwichtig scorende middenmoter.

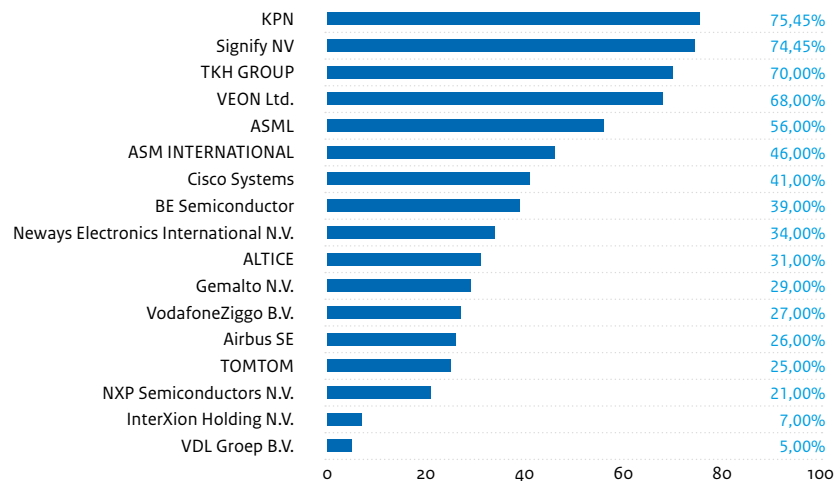

6.11 Technologie

Aantal organisaties:	45
Aantal nulcores:	28
Aantal organisaties met score:	17
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	39,7%
Percentage nulcores:	62,2%
Aantal nieuwe deelnemers:	6

De 'Technologie' sector is dit jaar fors gestegen in aantal deelnemers; van 35 in 2017 naar 45 in 2019.

De gemiddelde score van 39,7% en de 62,2% nul scorende bedrijven geven aan dat dit een zeer gemiddeld scorende sector is. De resultaten zijn zeer vergelijkbaar met de 'Retail' sector. Echter heeft de 'Technologie' sector grotere verschillen in de individuele scores. Twee organisaties zitten in de top-20 en nog eens twee zitten daar vlak achter.

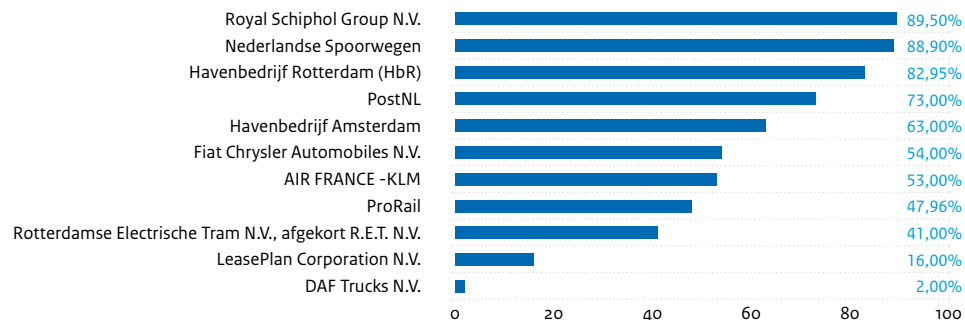

6.12 Transport

Aantal organisaties:	18
Aantal nulcores:	7
Aantal organisaties met score:	11
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	55,6%
Percentage nulcores:	38,9%
Aantal nieuwe deelnemers:	5

In tegenstelling tot de andere kleine sectoren, behaalt de ‘Transport’ sector een zeer goede score in de Transparantiebenchmark 2019. De sector heeft in de sector scores de gouden positie. Daarnaast behalen de individuele organisaties de eerste en derde positie in de ranglijst van de individuele scores. Met in totaal 4 bedrijven in de top-21 weet deze sector een indrukwekkende prestatie neer te zetten.

Het aantal nul scorende bedrijven in de sector zakt wel, maar ook het aantal deelnemers in deze sector loopt terug. Met 38,9% nul scorende bedrijven zit deze sector daarmee duidelijk onder het gemiddelde.

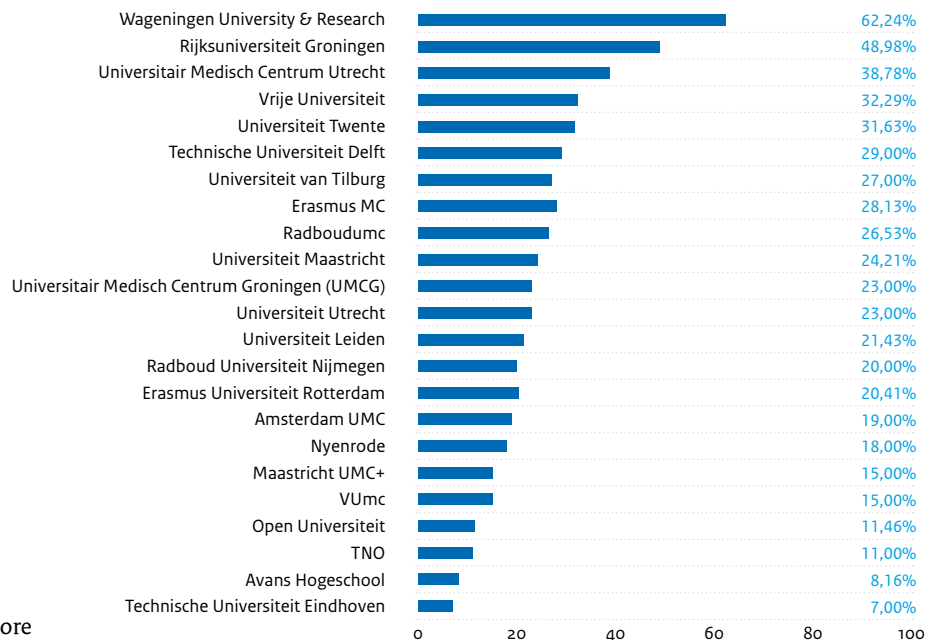

6.13 UMC's en universiteiten

Aantal organisaties:	25
Aantal nulcores:	2
Aantal organisaties met score:	23
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	24,4%
Percentage nulcores:	8%
Aantal nieuwe deelnemers:	0

De sector 'UMC's en universiteiten' behoort met een gemiddelde relatieve score van 24,4% tot de achterblijvers van het speelveld. Met een daling van 22,6% relatieve punten ondergaat deze sector dan ook een forse daling.

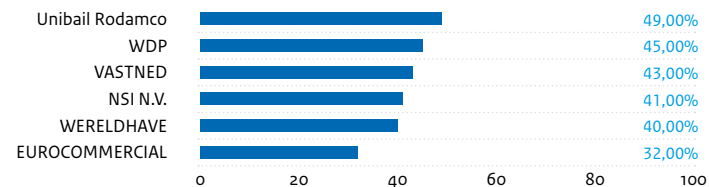
Opvallend is dat er zeer weinig organisaties in deze sector een nulcore hebben; slechts twee. Dit is in lijn met de verwachting van de resultaten uit 2017; toen had slechts één organisatie een nulcore. Daarmee heeft deze sector voor de tweede maal de titel gepakt voor sector met de minste nul scorende deelnemers. Alleen de universiteit Wageningen wist een plek in de achtervolgers groep te bemachtigen. Ook in 2017 was dit de hoogst scorende deelnemer, maar toen lagen de scores binnen de sector vele malen dicht bij elkaar.

6.14 Vastgoed

Aantal organisaties:	8
Aantal nulcores:	2
Aantal organisaties met score:	6
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	41,7%
Percentage nulcores:	25%
Aantal nieuwe deelnemers:	3

De 'Vastgoed' sector behoort tot een van de kleinste sectoren van de Transparantiebenchmark 2019. Met een gemiddelde relatieve score van 41,7% behoort de 'Vastgoed' sector tot de hoog scorende in het peloton. Met een daling van een kleine 10% op de gemiddelde relatieve score, is de 'Vastgoed' sector zeer stabiel te noemen. Daarnaast heeft deze sector zeer weinig nul scorende bedrijven, slechts 25% van de deelnemers uit de sector. Tot slot behoren alle scorende organisaties tot het peloton in de individuele scores. Daarmee is deze sector zeer evenwichtig verdeeld met veel gemiddeld scorende individuele organisaties.

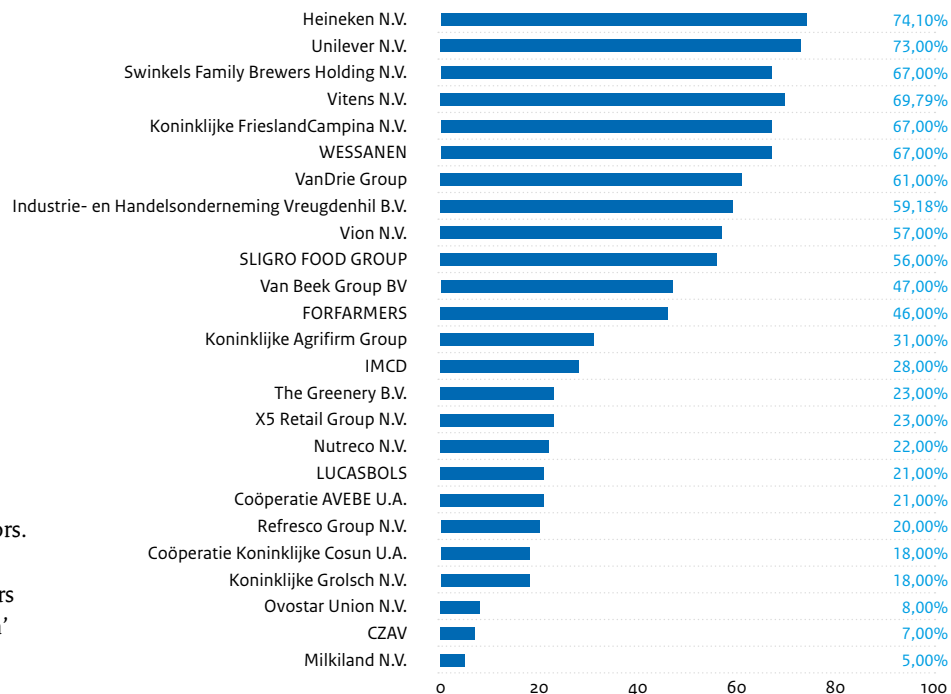
6.15 Voedsel & Dranken

Aantal organisaties:	57
Aantal nulcores:	32
Aantal organisaties met score:	25
Gemiddelde score (exclusief nulcores):	39,6%
Percentage nulcores:	56,1%
Aantal nieuwe deelnemers:	16

De 'Voedsel & Dranken' sector behoort met een score van 39,6% tot een duidelijke middenmoter. Met een daling van bijna 22% relatieve gemiddelde score ten opzichte van 2017 daalt de score fors. Daarnaast heeft deze sector de meeste deelnemers in de Transparantiebenchmark 2019. Met een stijging van 16 deelnemers is de sector flink toegenomen. In 2017 was de 'Voedsel & Dranken' sector nog niet de grootste.

De nul scorende bedrijven stijgt ten opzichte van 2017; in 2017 behaalde 49% van de bedrijven geen score, nu is dat 56,1%. Daarmee heeft de sector wel een zeer gemiddeld aantal nulcores.

Heineken behaalt de hoogste individuele score van de sector, waarmee het op de 18e plek van de ranglijst eindigt. Unilever valt met de 22e plek net buiten de koplopers groep.

6.16 Nul scorende organisaties

De groep nul scores beslaat de organisaties die wel onderdeel uitmaken van de onderzoeksgroep, maar een nul score hebben op de Transparantiebenchmark 2019. Deze nul score kan op verschillende manieren tot stand zijn gekomen, namelijk:

- Het niet kosteloos en publiek beschikbaar stellen van het verslag.
- Het niet tijdig uitbrengen van een verslag.
- Een verslag op groepsniveau zonder dat daarnaar vanuit een verslag van de Nederlandse entiteit verwezen wordt en zonder dat deze organisatie zich heeft aangemeld voor de groepsverslagen-regeling.

In 2017 waren de meeste nul scorende bedrijven in de sector 'Industriële goederen' te vinden. Dit waren toen 38 deelnemers. Het percentage nul scorende bedrijven is dit jaar wel van sector verandert. Waar vorig jaar nog de sector 'Handelsmaatschappij' met 77% de grootste was, is dat dit jaar 'Consumentenproducten' met 77,8%. In deze sectoren behaalden slechts vier bedrijven een score. Een nul score op de Transparantiebenchmark betekent niet dat een organisatie niet maatschappelijk verantwoord onderneemt. Het betekent uitsluitend dat de organisatie hier niet transparant over is. Zie voor een overzicht van de organisaties met een nul score bijlage 8.3.

In de Transparantiebenchmark 2019 zijn enkele criteria opgenomen

Overzicht verloop nul scores	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2019
Totaal aantal deelnemers:	469	473	460	409*	461*	483*	477*	487*
Aantal nul scores:	236	242	200	165	216	231	224	247
Percentage nul scores (%):	50,32	51,16	43,48	40,34	46,85	47,83	46,96	51,33

* Deze aantallen zijn excl. de organisaties die opgenomen zijn voor de internationale groepsverslagen regeling.

Er zijn 92 nieuwe bedrijven bij gekomen in 2019. Dit staat in schril contrast met de 12 nieuwkomers in 2017. In voorgaande jaren bleek dat organisaties die voor het eerst deelnemen aan de Transparantiebenchmark vaker een nul score ontvangen. In 2019 behaalt 83% van de nieuwkomers een nul score. Deze groei in deelnemers, die veelal geen score behaalde, verklaart gedeeltelijk de sterke toename in nul scorende ondernemingen in 2019. Zie bijlage 8.2 voor de lijst van nieuwkomers.

De meeste organisaties met een nul score zijn te vinden in de sector 'Voedsel en dranken'; 34 bedrijven hadden in deze sector een nul score.

waarvan de uitkomsten in het navolgende nader worden geanalyseerd. Stilgestaan wordt bij de informatie omtrent kansen en risico's die voortkomen uit de (ontwikkelingen in de) externe omgeving (criterium 3). Aansluitend wordt nader ingegaan op de rol van de raad van bestuur bij de bepaling van de materiële onderwerpen voor de strategie en de verslaggeving (criterium 8.4). Tenslotte wordt de informatie over ketenbeheer nader onderzocht (criterium 9). Samengevat hebben deze criteria de focus op de plek van de organisatie in de maatschappij en de keten en de rol die de raad van bestuur neemt bij het bepalen van de invloed daarvan op de strategie (sturing en beheersing) van de onderneming.

7 Resultaten per criterium

In de Transparantiebenchmark 2019 zijn enkele criteria opgenomen waarvan de uitkomsten hieronder nader worden geanalyseerd. Stilgestaan wordt bij de informatie omtrent kansen en risico's die voortkomen uit de (ontwikkelingen in de) externe omgeving (criterium 3). Aansluitend wordt nader ingegaan op de rol van de raad van bestuur bij de bepaling van de materiële onderwerpen voor de strategie en de verslaggeving (criterium 8.4). Tenslotte wordt de informatie over ketenbeheer nader onderzocht (criterium 9). Samengevat hebben deze criteria de focus op de plek van de organisatie in de maatschappij en de keten en de rol die de raad van bestuur neemt bij het bepalen van de invloed daarvan op de strategie (sturing en beheersing) van de onderneming.

7.1 De externe omgeving: kansen en risico's

Bij de diverse duurzaamheidsvraagstukken kan sprake zijn van impact in twee richtingen. Enerzijds hebben de activiteiten van een organisatie impact op de (externe) omgeving van de organisatie en anderzijds heeft de (externe) omgeving impact op de bedrijfsvoering van de organisatie. Belangrijk daarbij is de positie van de onderneming in de keten waarin zij opereert. In criterium 3 wordt vanuit drie invalshoeken op dit vraagstuk ingegaan: (1) de bedrijfs- en/of sectorspecifieke kansen en risico's met betrekking tot natuurlijk en sociaal kapitaal en/of het klimaat, (2) de belangrijkste risico's die spelen in de keten van de organisatie en (3) de risico's door impact van de organisatie op derden (haar omgeving).

Uit de tabel hiernaast blijkt dat 195 organisaties in hun jaarverslaggeving informatie hebben verstrekt over de kansen en risico's uit de (ontwikkelingen in de) externe omgeving. Het grootste deel van deze informatie betreft (criterium 3) het inzicht in de kansen en risico's. Het inzicht in de risico's in de keten (criterium 8.4) blijft beperkt tot 44%. De risico's met impact op de omgeving die worden veroorzaakt door de organisatie zelf (criterium 3) worden in 65% van de betreffende jaarverslagen toegelicht. Met name de olie- en gasindustrie en de voedsel- en drankensector geven over deze aspecten in ruime mate informatie.

Sector	Aantal organisaties die voldoen aan één van de drie criteria	Max score	Criterium 3.1	Criterium 3.2	Criterium 3.3	Totaal	%
Transport	10	30	8	9	7	24	80
Energie, olie en gas	13	39	9	13	9	31	79
Technologie	13	39	8	13	9	30	77
Bouw & maritiem	11	33	10	9	4	23	70
Banken & verzekeraars	25	75	16	24	12	52	69
Voedsel & dranken	24	72	10	24	16	50	69
Dienstverlening	30	90	15	29	11	55	61
Pharma	4	12	1	4	2	7	58
Vastgoed	7	21	4	7	1	12	57
Retail	12	36	4	11	5	20	56
Industriële goederen	16	48	6	16	4	26	54
Handelsmaatschappij	5	15	2	5	1	8	53
UMC's	5	15	1	5	2	8	53
Media	3	9	0	3	1	4	44
Overig	3	9	1	3	0	4	44
Universiteiten	12	36	1	11	4	16	44
Consumentenproducten	2	6	0	2	0	2	33
Totaal	195	585	96	188	88	372	64
<i>Procentueel</i>			49	96	45		

7.2 Rol raad van bestuur

Het is alweer enige jaren gangbaar dat organisaties stakeholder-dialogen inrichten om vanuit de (externe) omgeving op te halen welke thema's relevant zijn voor de strategie van de onderneming. Het draait om de strategie. De verslaggeving is het sluitstuk. Indien de materialiteitsanalyse met de externe stakeholders uitsluitend wordt uitgevoerd om helder te krijgen waarover de onderneming moet rapporteren, dan bestaat het risico dat de uiteindelijke onderwerpen op onderdelen kunnen afwijken van de strategie van de onderneming. Om die reden is het van belang dat het bestuur van de organisatie daadwerkelijk betrokken is bij het proces van stakeholdermanagement en daarmee bij het vaststellen van de materiële onderwerpen en de sturing en beheersing daarvan.

Uit de Transparantiebenchmark 2019 blijkt dat door 37 ondernemingen informatie is verstrekt over de betrokkenheid van de raad van bestuur bij het vaststellen van de materiële onderwerpen en de sturing en beheersing daarvan.

Sector	Aantal organisaties die voldoen aan één van de drie criteria	Criterium 8.4	%
Voedsel & dranken	26	7	27
Dienstverlening	37	9	24
Retail	14	3	21
Energie, olie en gas	15	3	20
Transport	11	2	18
Bouw & maritiem	11	2	18
Vastgoed	6	1	17
Banken & verzekeraars	32	5	16
Industriële goederen	19	3	16
Handelsmaatschappij	8	1	13
Technologie	17	1	6
Universiteiten	14	0	0
UMC's	7	0	0
Pharma	5	0	0
Media	4	0	0
Consumentenproducten	2	0	0
Overig	0	0	0
Totaal	228	37	16

7.3 Ketenbeheer

Ten aanzien van ketenbeheer zijn in de Transparantiebenchmark onder criterium 9 zes sub-criteria opgenomen om de informatie hieromtrent te wegen. Deze criteria betreffen informatie over ketenverantwoordelijkheid verankerd in het beleid, de interne en externe monitoring, verbetermaatregelen, communicatie met stakeholders in de keten en acties gericht op het herstel van misstanden.

Criterium 9	Aantal	%
9.2 Verankerd in beleid	146	64
9.3 Onderzoek naar misstanden door eigen bedrijfsactiviteiten	124	54
9.4 Maatregelen ter voorkoming	119	52
9.5 Monitoring implementatie en resultaten	68	30
9.6 Informeren van stakeholders	19	8
9.7 Herstel van procedures	27	12
Aantal ondernemingen	229	

Uit de Transparantiebenchmark 2019 blijkt dat 229 van de organisaties informatie geven over het ketenbeheer. De wijze waarop dit plaatsvindt varieert echter sterk. Als het gaat om de verankering van de uitgangspunten van ketenbeheer in het beleid en de management-systemen geeft 64% van deze groep organisatie daar informatie over. Andere organisaties raken echter andere aspecten van ketenbeheer in hun toelichting. Als het gaat om het onderzoek naar eventuele misstanden en de maatregelen ter voorkoming daarvan geeft ongeveer de helft van de organisaties hier informatie over. Het monitoren van resultaten, het informeren van relevante stakeholders en bijdragen aan herstelprocedures worden in beduidend mindere mate toegelicht. Dit houdt in dat de informatie over ketenbeheer – indien dit wordt gegeven – vooral op het niveau van de strategie is ingestoken.

7.4 Ter afsluiting

Uit het vorenstaande blijkt dat door een groot deel van de organisaties die in de Transparantiebenchmark 2019 tot een zekere score zijn gekomen, nadrukkelijk 'naar buiten' wordt gekeken. Men heeft oog voor de kansen en risico's van buitenaf en naar buiten toe. De raad van bestuur is bij een groot deel daadwerkelijk betrokken bij het proces dat gericht is op het vaststellen van de relevante zaken en ook op het gebied van aandacht van de keten is sprake van een redelijke score. Wel kan met name op het laatste vlak nog wel de nodige verbetering worden gerealiseerd.

8 Bijlagen

8.1 Panel van Deskundigen en Jury

Het Panel van Deskundigen bestaat uit de volgende leden:

- voorzitter: mevr. Teresa Fogelberg, Deputy Chief Executive bij Global Reporting Initiative
- vice voorzitter: dhr. Giuseppe van der Helm, voorzitter Tax Justice Network, voormalig directeur VBDO
- dhr. Marhijn Visser, Secretaris Internationale Economische Zaken bij VNO-NCW - MKB-Nederland
- dhr. Paul Hurks, directeur internationale zaken bij de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA)
- dhr. Ralph Thurm, directeur oprichter van managementadviesbureau AHEADahead en co-initiator van Platform Reporting 3.0
- dhr. Jos Reinhoudt, senior kennismanager MVO Nederland
- dhr. Gerhard Schuil, Manager Research & Professional Services bij SOMO
- dhr. Gijs Dröge, directeur van Stichting Milieukeur (SMK)
- mevr. Charlotte Linnebank, mede oprichter en Executive director van Stichting Questionmark en QM intelligence BV
- Rene Orij, Universitair Hoofddocent aan Nyenrode bij het Center for Corporate Reporting, Finance & Tax
- mevr. Erika Marseille, lid van de Raad voor de Jaarverslaggeving

De Jury die de genomineerde verslagen van de Transparantiebenchmark beoordeelt en daaruit de winnaar van De Kristalprijs kiest, bestaat uit de volgende leden:

- voorzitter: mevr. Monika R. Milz
- lid: dhr. Martin Hoogendoorn
- lid: mevr. Petri Hofsté

8.2 Nieuwkomers

AbbVie Logistics B.V.

ADYEN

AHP Manufacturing B.V.

ALFEN

Aramco Overseas Company B.V.

Bacardi-Martini B.V.

Bosal Nederland B.V.

Bosch Security Systems B.V.

Bose Products B.V.

Boston Scientific International B.V.

BP Europa SE - BP Nederland

Brand Loyalty Group B.V.

Brenntag Nederland B.V.

BSH Huishoudapparaten B.V.

Cabot Norit Activated Carbon

Canon Europa N.V.

Capgemini N.V.

Cargill B.V.

Cefetra B.V.

Center Parcs Europe N.V.

Citco Bank Nederland N.V.

Cloetta Holland B.V.

CNH Industrial N.V.

COFCO International Netherlands B.V.

COMPAREX Nederland B.V.

Compass Group International B.V.

Continental Bakeries Holding B.V.

Coolblue B.V.

Coöperatie Coforta U.A.

Coöperatieve Mosadex U.A.

Copaco Nederland B.V.

Core Laboratories N.V.

Corendon Holiday Group B.V.

CRH Finance B.V.

Danone Baby and Medical Nutrition B.V.

De Haan Minerale Oliën B.V.

De Hoop Terneuzen B.V.

De MandemakersGroep Holding B.V.

Deen Holding Hoorn B.V.

Deli Home Holding B.V.

Dell Global B.V.

Delta Lloyd Levensverzekering N.V.

Denkavit Internationaal B.V.

Dutch Caribbean Air Navigation Service Provider (DC ANSP)

Ergo Versicherung AG, branch office The Netherlands

Fiat Chrysler Automobiles N.V.

G4S Beheer B.V.

Gebrs. Van Beek Holding BV

Groene Energie Administratie B.V.

Gunvor International B.V.

Harvest House

Havenbedrijf Amsterdam

Hendrix Genetics B.V.

Henkel Global Supply Chain B.V.

Honda Nederland

Hunkemöller International B.V.

HUNTER DOUGLAS

InBev Nederland N.V.

International Card Services B.V.

Lidl

Marktplaats B.V.

Mazda Motor Nederland

Nationale-Nederlanden Bank N.V.
Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V.
Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden (NIO)
Nederlandse Loterij
NSI N.V.
Nutreco N.V.
Olympia Nederland B.V.
PHARMING GROUP
Propertize
Rijk Zwaan Zaadteelt en Zaadhandel B.V.
Rotterdamse Electriche Tram N.V., afgekort R.E.T. N.V.
Saba Bank Resources (Saba Bank)
Scania Nederland B.V.
ScanSource Netherlands
Sime Darby Unimills B.V.
Sony Benelux, a branch of Sony Europe Limited
Stedin Holding N.V.
Timing Uitzendteam B.V.
Trafigura Beheer B.V.
UCC Coffee Benelux B.V.
Varo Energy B.V.
VDL Nedcar B.V.
VINCI Energies Netherlands B.V.
Volvo Car Nederland B.V.

8.3 Organisaties met een nulscore

z Sisters Europe B.V.
A. Hakpark B.V.
Aan de Stegge Verenigde Bedrijven B.V.
ABB B.V.
Abbott Healthcare Products B.V.
AbbVie Logistics B.V.
Accenture B.V.
Acer Europe B.V.
Addasta Holding B.V.
Adecco Nederland Holding B.V.
Admidex B.V.
AerCap Holdings N.V.
Agfa NV - Dutch Branch
AHP Manufacturing B.V.
Alliance Boots B.V.
Allianz Nederland Levensverzekering N.V.
American Express Services Europe Limited
Aperam
Apollo Tyres B.V.
ARAG SE Nederland
Aramco Overseas Company B.V.
ArcelorMittal Netherlands B.V.
Ardagh Group Netherlands B.V.
Argos Group B.V.
AS Adventure Holding B.V.
Astellas B.V.
Athlon Car Lease International B.V.
Bacardi-Martini B.V.
Baker Hughes (Nederland) B.V.
Bakkersland Groep B.V.

Barentz International B.V.
BASF Agrochemical Products B.V.
Beelen Groep B.V.
Bidfood B.V.
Blokker Holding B.V.
Booking.com B.V.
Bosal Nederland B.V.
Bosch Security Systems B.V.
Bose Products B.V.
Boston Scientific International B.V.
BP Europa SE - BP Nederland
Brand Loyalty Group B.V.
Brenntag Nederland B.V.
BSH Huishoudapparaten B.V.
Cabot Norit Activated Carbon
Canon Europa N.V.
Cargill B.V.
Cefetra B.V.
Center Parcs Europe N.V.
Citco Bank Nederland N.V.
Cloetta Holland B.V.
CNH Industrial N.V.
COFCO International Netherlands B.V.
COMPAREX Nederland B.V.
Compass Group International B.V.
Continental Bakeries Holding B.V.
Coolblue B.V.
Coöperatie Coforta U.A.
Coöperatieve Mosadex U.A.
Copaco Nederland B.V.
Core Laboratories N.V.
Corendon Holiday Group B.V.

CRH Finance B.V.
Danone Baby and Medical Nutrition B.V.
De Haan Minerale Oliën B.V.
De Hoop Terneuzen B.V.
De MandemakersGroep Holding B.V.
Deen Holding Hoorn B.V.
Deli Home Holding B.V.
Dell Global B.V.
Delta Lloyd Levensverzekering N.V.
Denkavit Internationaal B.V.
Denso Europe B.V.
Diversey Europe Operations B.V.
DOW Benelux B.V.
Dutch Caribbean Air Navigation Service Provider (DC ANSP)
Dutch Flower Group B.V.
Eastman Chemical B.V.
EFR Nederland B.V.
ENGIE Energie Nederland N.V.
ENVIEM Oil Nederland B.V.
Epson Europe B.V.
Ergo Versicherung AG, branch office NL
ERIKS N.V.
Esso Nederland B.V.
Euretco B.V.
Euro Pool System International B.V.
Ewals Holdings B.V.
ExxonMobil Chemical Holland B.V.
Fokker Technologies Group B.V.
Foot Locker Europe B.V.
FOOX Groothandelsorganisatie
Forbo NL Holding B.V.
FUJIFILM Manufacturing Europe B.V.

G4S Beheer B.V.
Glencore Agriculture B.V.
Gunvor International B.V.
H.J. Heinz Supply Chain Europe B.V.
Hametha B.V.
Handelsveem Beheer
Harvest House
Heerema Marine Contractors Nederland SE
Hendrix Genetics B.V.
Henkel Global Supply Chain B.V.
Hewlett-Packard The Hague B.V.
Hexion B.V.
Hitachi Construction Machinery (Europe) NV
Honda Nederland
Huawei Technologies Coöperatief U.A.
Huisman Equipment Netherlands B.V.
Hunkemöller International B.V.
HUNTER DOUGLAS
IBM Nederland B.V.
IHC Holland B.V.
Inalfa Roof Systems Group B.V.
InBev Nederland N.V.
Ingram Micro B.V.
Interfood B.V.
Intergamma B.V.
InterGen N.V.
International Card Services B.V.
Inter-Sprint Banden B.V.
JACOBS DOUWE EGBERTS B.V.
Jan Zandbergen B.V.
Joh. Mourik & Co. Holding B.V.
Kawasaki Motors Europe N.V.

Koninklijke A-ware Food Group B.V.
Koninklijke Wagenborg B.V.
Koninklijke Zeelandia Groep B.V.
Kuehne + Nagel N.V.
Kuwait Petroleum Europe B.V.
KYOCERA Document Solutions Europe B.V.
Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC)
Lekkerland Beheer N.V.
Lidl
Loders Croklaan Group B.V.
Lohomij B.V.
Lyondell Chemie Nederland B.V.
ManpowerGroup Netherlands B.V.
Markeur
Marktplaats B.V.
Mars Nederland B.V.
Mazda Motor Nederland
McCain Europa B.V.
Mead Johnson B.V.
Meatpoint B.V.
Mediq B.V.
Medtronic Trading NL B.V.
Mercedes-Benz Cars Nederland B.V.
Merck Sharp & Dohme B.V.
Metro Distributie Nederland B.V.
Mitsubishi Turbocharger and Engine Europe B.V.
N.V. Bromacom
Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V.
Nederlandse Inversteringsbank voor Ontwikkelingslanden (NIO)
Nederlandse Loterij
Nedfast Holding B.V.
Nike European Operations Netherlands B.V.

Nokia Solutions and Networks B.V.	Saba Statia Cable System (SSCS)
Office Depot International B.V.	SABIC Innovative Plastics B.V.
Oilinvest (Netherlands) B.V.	Samskip Multimodal B.V.
Olympia Nederland B.V.	Samsung Electronics Europe Logistics B.V.
Omron Europe B.V.	SAP Nederland B.V.
Optiver B.V.	Scania Nederland B.V.
Orangina Schweppes Holding B.V.	ScanSource Netherlands
Oranjewoud N.V.	Schenker Logistics Nederland B.V.
Ortec International B.V.	Schroder Investment Management Benelux
Oxbow Netherlands Coöperatieve U.A.	Sdu Uitgevers B.V.
P & O Ferrymasters	Senefelder Misset B.V.
Paridaans en Liebrechts B.V.	Sensata Technologies Holland B.V.
Perfetti Van Melle Benelux B.V.	Sime Darby Unimills B.V.
Peterson Control Union Group B.V.	SITA N.V.
PGA Motors B.V.	Sony Benelux, a branch of Sony Europe Limited
Philip Morris Holland B.V.	SPAR Holding B.V.
Philips Lighting N.V.	St. Clair B.V.
Plantronics B.V.	Stage Entertainment B.V.
Plukon Food Group B.V.	Starbucks Manufacturing EMEA B.V.
Pon Holdings B.V.	Stork Technical Services HOLDCO B.V.
PP Groep Katwijk B.V.	Strukton Groep N.V.
Propertize	SUEZ Recycling & Recovery Netherlands B.V.
Redevco B.V.	Sweco Holdco B.V.
Remeha Group B.V.	Tech Data Nederland B.V.
RFS Holdings	Tele2 Netherlands Holding N.V.
Ricoh Europe SCM B.V.	Tempo-Team Group B.V.
Rijk Zwaan Zaadteelt en Zaadhandel B.V.	Terberg Group B.V.
RLG Europe B.V.	Tesla Motors Netherlands B.V.
Roba Metals	Teva Pharmaceuticals Europe B.V.
Rockwell Automation B.V.	Thales Nederland
Rockwool B.V.	Timing Uitzendteam B.V.
Saba Bank Resources (Saba Bank)	TMF Group Holding B.V.

T-Mobile Netherlands Holding B.V.

TNT Express Nederland B.V.

Tommy Hilfiger Europe B.V.

TOTAL Nederland N.V.

TP Vision Europe B.V.

Trafigura Beheer B.V.

Transdev Nederland Holding N.V.

TUI Nederland N.V.

UCC Coffee Benelux B.V.

Under Armour Europe B.V.

United Parcel Service Nederland B.V.

Universiteit van Amsterdam

Van den Ban Autobanden B.V.

Van Merksteijn Steel Holding B.V.

Van Rooi Meat B.V.

Van Wijnen Groep N.V.

Varo Energy B.V.

Vimetco N.V.

VINCI Energies Netherlands B.V.

Vodafone

Volvo Car Nederland B.V.

Wavin B.V.

Winair

Xerox Investments Europe B.V.

Yamaha Motor Europe N.V.

Yanmar Europe B.V.

Yara Sluiskil B.V.

Yarden Uitvaartverzekeringen N.V.

Ziggo N.V.

Dit is een publicatie van
het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, 's-Gravenhage

Wilt u reageren of heeft u feedback?
Deze kunt u toesturen aan transparantiebenchmark@minezk.nl.

Deze publicatie is in digitale vorm beschikbaar via
www.rijksoverheid.nl/ezk

De Kristal, de hoofdprijs van de Transparantiebenchmark,
is een initiatief van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat
en de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants

Projectteam 2019
EZK: Paul Tops, Arnold Sneekes en Cees-Jan Blaauboer
NBA: Paul Hurks

www.transparantiebenchmark.nl

Directoraat-Generaal Bedrijfsleven en Innovatie
Bezuidenhoutseweg 73
Postbus 20401
2500 EK | 's-Gravenhage

Internet: www.rijksoverheid.nl/ezk

November 2019 | Publicatie-nr. RVO-146-1901/BR-INNO

Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

The logo for the Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) features a solid orange horizontal bar above the letters 'NBA' in a bold, orange, sans-serif font.